

бр.19

февруари, 2016

Е
К
В
И
Л
И
Б
Р
И
У
М

1100

години

ЕКВИЛИБРИУМ

Економски факултет – Прилеп
ЕКВИЛИБРИУМ бр. 19

Редакциски одбор

проф. д-р Димитар Николоски; проф. д-р Марјан Ангелески; доц. д-р Анета Ристеска;
доц. д-р Зоран Николовски; доц. д-р Илија Христоски; доц. д-р Наташа Трајкова;

Коректура: доц. д-р Илија Христоски
Лектура: Винета Огненоска
Дизајн: Виолета Глигоровски

Издавач: Економски факултет - Прилеп
Печати: ДООЕЛ Европа 92, Кочани
Тираж: 500

СОДРЖИНА

Воведен збор

Анета Ристеска.....стр. 3

Прослава на 55 годишнина на Економски факултет - Прилеп

Димитар Николоски.....стр. 4

Гостување на Амбасадорот на Франција во Р. Македонија

Зоран Николовски.....стр. 6

Работи што треба да се знаат за економиите од Југоисточна Европа

Бојан Шимбов ..... стр. 8

Кон монодрамата *Delirium tremens* од Благоја Ристески - Платнар

Игор Трпчески.....стр. 10

Склучување меморандуми за соработка

Коста Сотироски, Анета Ристеска.....стр. 12

Организиран студентски посети

Татјана Спасеска, Фанка Ристеска.....стр. 14

Импresiи од студискиот престој во Стара Загора

Моника Ангелоска-Дичовска.....стр. 15

Влијателни економисти - Пол Самуелсон

Марија Мидовска-Петкоска.....стр. 18

Импакт факторот - потврда на високите дострели во науката

Илија Христоски.....стр. 18

Достоинствено чествување кон Патронот Св. Климент Охридски

Елизабета Ангелеска-Атанасоска .....стр. 22

Мојата приказна

Ангела Реловска.....стр. 24

Израел – Светата земја

Зоран Велкоски.....стр. 25

EURAXESS towards supporting the progressive links and communications in Western Balkans

Renata Petrevska-Nechkoska.....стр. 28

Новости од Студентски Парламент

Андреј Габроски.....стр. 29

Можности за реализирање пракса со АИЕСЕК

Лина Димовска.....стр. 29

Национална АИЕСЕК конференција, едукација и регрутација на членство

Лина Смуткоска.....стр. 30

Семинар за кариерно насочување

Благојче Мискоски.....стр. 31

Новости од АИЕСЕК

Михаил Темелкоски-Дворчанец.....стр. 33

Воведен збор

Анета Ристеска

Почитувани читатели,

Пред нас е уште една календарска година, којашто, се надевам, кај сите ќе биде исполнета со многу убави моменти, успеси и достигнувања, на приватен и професионален план. Изминатата година беше значајна, како за нашето списание „Еквилибриум“, коешто наврши 5 години од своето постоење, така и за Економскиот факултет - Прилеп. Имено, успешно беа реализирани претходните три броја коишто изобилуваа со богати содржини и за коишто постои сè поголем интерес кај читателската публика. Исто така, изминатата година Факултетот организираше бројни случувања, но секако дека најголемо внимание заслужуваат активностите коишто се реализираа по повод одбележувањето на јубилејот 55 години од постоењето на Економскиот факултет - Прилеп. По тој повод беа одржани бројни предавања од повеќе истакнати предавачи, беше отворена изложба на стари фотографии, изложба на плакати, изложба на книги од професори од Факултетот, како и голем број други интересни активности. Настаните во врска со одбележувањето на јубилејот се заокружија со одржување на централната прослава во чест на патронот на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола, при што беше промовирана најновата генерација дипломирани економисти и магистри по економски науки. Оваа година нашиот Универзитет слави уште еден јубилеј, а тоа се 1100 години од смртта на словенскиот учител, големиот светител и наш патрон, Св. Климент Охридски. По тој повод ќе бидат организирани бројни настани и содржини за коишто ќе стане збор во следните броеви на нашето гласило.

И овој, деветнаесетти, број од „Еквилибриум“ изобилува со актуелни содржини. Голем дел од насловите се однесуваат на прилози за настани кои беа организирани по повод јубилејот на Факултетот, како на пример: гостувањето на амбасадорот на Франција во Република Македонија, предавањето на експерти од Светска банка, изведбата на монодрамата *Delirium tremens* и сл. Исто така, еден текст е посветен на бројните посети на студентите што беа организирани во текот на изминатиот семестар со цел јакнење на соработката со бизнис секторот и другите институции. Натаму, со цел размена на искуства и знаења, Економскиот факултет - Прилеп склучи меморандуми за соработка со Државниот завод за статистика, како и со компанијата „Комфи

Ангел“ – Прилеп, па затоа следува и текст и на оваа тема. Во овој број ќе бидат споделени искуствата на наши колеги наставници и асистенти, како што се: импресиите од студискиот престој во Стара Загора, објавувањето трудови во списанија со импакт фактор, како и караванот EURAXESS. Традиционално е поместена и рубриката за влијателни економисти, со текст што е посветен на животот и делото на истакнатиот нобеловец Пол Самуелсон. Вообичаено, еден дел од „Еквилибриум“ посветуваме на студентите, односно ги пренесуваме новостите од Студентскиот парламент и АИЕСЕК, искуствата од стажирањето во компанијата „Кромберг и Шуберт“, како и патеписната репортажа од Светата земја. Верувам дека содржините во овој број од „Еквилибриум“ ќе го привлечат Вашето внимание. Од името на редакцискиот одбор Ви посакувам успешна и просперитетна година.

Прослава на 55 годишнина на Економски факултет - Прилеп

Димитар Николоски

Јубилеите претставуваат несекојдневна можност да се направи пресек на работењето, да се сумираат постигнатите резултати и да се осмисли идното дејствување на една институција. Токму изминатата есен, Економскиот факултет - Прилеп одбележа 55 години од своето постоење на начин којшто ја отсликува зрелоста на оваа високообразовна институција. Во чест на овој голем јубилеј, во периодот од октомври до декември 2015 година беа организирани низа активности во кои учество зедеа поголем дел од наставничкиот и соработничкиот кадар на Факултетот, но исто така и студентите преку своите организации: Студентскиот парламент и АИЕСЕК.

Одбележувањето на јубилејот започна со организирање серија предавања на истакнати гости од Р. Македонија и странство. Оваа серија предавања започна со гостувањето на Софија Шигаева-Митреска од Меѓународниот центар за мултикултурализам во Баку, Р. Азербејџан, која одржа предавање на тема: „Мултикултурализмот и социо-економскиот развој – искуствата на Азербејџан“. Потоа, студентите и професорите на Факултетот имаа ретка можност да го проследат предавањето на експертите од Светска банка, г-дин Горан Тињиќ и г-дин Бојан Шимбов кои одржаа интересна презентација насловена „Работи што треба да се знаат за економиите на Југоисточна Европа“. Гостинот од

САД, Сем Вагар, како млад истакнат претприемач, одржа инспиративно предавање на тема: „Вистински лекции за општественото претприемништво: Како да се изгради од почеток?“ кое побуди голем интерес кај присутните слушатели. Претставникот на Македонската берза, Евита Иванова, имаше свое предавање насловено: „Берзански електронски систем на тргување“ коешто овозможи запознавање на студентите со современите трендови во берзанското тргување. На крајот од оваа серија предавања, амбасадорот на Франција во Р. Македонија, нејзината екселенција Лоренс Оер, се обрати пред професорите и студентите на Факултетот на тема: „Економските односи меѓу Франција и Р. Македонија“.

Во рамките на чествувањето на 55 годишнината од постоењето на Економскиот факултет - Прилеп, на 10 декември 2015 година, во фоајето на Факултетот беше отворена изложба со неколку тематски фокусници. Првиот дел од изложбата беше насловен „Економски факултет - Прилеп низ фотографии“ и содржеше избор на фотографии од различни периоди, од основањето на Факултетот па сè до денес. Во тој контекст, беа опфатени различни аспекти од работењето, како што се: отворање на Вишата економска школа, пуштање во употреба на новиот објект на Факултетот, прослави на јубилеи, организирање меѓународни конференции, активности на студентите и сл. Вториот дел од изложбата се состоеше од публикации на автори од Економскиот факултет - Прилеп. При тоа, посетителите имаа можност да се запознаат со книги, учебници, збирки задачи, зборници и други публикации чии автори се сегашни и поранешни професори од Факултетот, со што се промовираше богатата публицистичка дејност на нашата институција.

Третиот дел од изложбата опфати плакати од реализирани настани во изминатиот период, како што се: најави на гости - предавачи, трибини, тркалезни маси и други интересни збиднувања. Во рамките на изложбата, исто така, беше промовиран и најновиот број на „Еквилибриум“, во чест на одбележувањето 5 години од постоењето на ова гласило.

Паралелно со изложбените активности, беше организирана и крводарителска акција којашто наиде на голем одзив кај студентите и вработените во Економски факултет - Прилеп, со што се манифестираше и хуманата димензија во работењето на Факултетот. Во оваа пригода беа доделени награди и плакети на најдобрите екипи, од турнирот во мал фудбал за 2015 година. Одбележувањето на јубилејот 55 години од основањето на Економски факултет

- Прилеп беше збогатено и со изведувањето на монодрамата *Delirium tremens* од Благоја Ристески - Платнар, во режија и изведба на Игор Трпчески. Оваа мултимедијална претстава се одржа во просториите на Факултетот и побуди голем интерес кај вработените и студентите.

Централната прослава по повод јубилејот беше одржана на 17 декември 2016 година. Во таа пригода, пред присутните гости на почетокот се обрати Деканот на Економскиот факултет - Прилеп, проф. д-р Ѓорѓи Манчески, кој, во својот инспиративен говор, го истакна придонесот на Факултетот во изминатиот повеќедецениски период во образувањето кадри од областа на економијата и, воопшто, за општествено-економскиот развој на Република Македонија. Потоа, свое обраќање имаше и ректорот на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола, проф. д-р Сашо Коруневски, кој ја честита 55-годишнината од основањето на Факултетот и посака успеси во неговото натамошно работење. Во продолжение, збор зеде и градоначалникот на општина Прилеп, г-дин Марјан Ристески кој, исто така, го истакна значењето на Факултетот како една од најстарите високо-образовни институции во регионот и пошироко. Потоа, претставници на други единици во рамките на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола и други институции го честитаа јубилејот на Факултетот, поклонувајќи пригодни поклони.

Во овој контекст, беше организирана промоција на дипломирани економисти и магистри по економски науки. Притоа, со звањето дипломиран економист се стекнаа вкупно 134 дипломирани студенти, а 39 беа промовирани во магистри по економски науки. Прославата беше надополнета со богата културно-уметничка програма во којашто настапија бендот „Фолтин“ и вокалната солистка Билјана Стојкоска. На крајот, присутните гости беа поканети на коктел - забава, со што прославата заврши. Преку оваа прослава Економскиот факултет - Прилеп уште еднаш ја потврди својата зрелост на реномирана високо-образовна институција од областа на економијата во Република Македонија и пошироко. Се надеваме дека успешното работење на Факултетот, како во наставниот процес, така и во сферата на научно-истражувачката работа, ќе продолжи и во периодот што претстои.

Гостување на Амбасадорот на Франција во Р. Македонија

Зоран Николовски

На 30 ноември 2015 година, амбасадорката на Франција во Република Македонија, нејзината екселенција Лоранс Оер, одржа предавање на тема: „Економските односи меѓу Република Македонија и Франција“. Овој настан беше организиран по повод одбележувањето на 55 години од постоењето на Економскиот факултет – Прилеп.

Таа ги истакна добрите политички односи меѓу двете држави, како и потенцијалот за динамизирање на економската соработка. Г-ѓа Оер предочи дека Македонија и Франција покажуваат интерес за постојан развој и продлабочување на овој вид соработка. Таа ги пофали можностите за инвестирање во Македонија, како и напорите за создавање добра бизнис клима, при што потенцираше дека соработката се одвива на повеќе нивоа и во повеќе области од заеднички интерес. Освен тоа што француските инвеститори се добредојдени, постојат и потенцијали за извоз на македонски производи на францускиот пазар, за што добар поттик и олеснување е и директното воздушно поврзување на двете земји. Г-ѓа Оер истакна дека со пуштањето на директната авионска линија Скопје - Париз, покрај економските, се отвораат можности и за поголема туристичка размена од взаемен интерес:

„Оваа директна линија која има одличен одзив кај македонските потрошувачи, претставува одлична можност за унапредување на односите меѓу двете земји, како на економски, така и на туристички план за откривање на атрактивноста на двете земји“.

Нејзината екселенција се осврна на нагорната линија на развојот на односите меѓу двете земји. Имено, г-ѓа Оер ја потенцира соработката меѓу двете земји што се одвива на повеќе нивоа, односно, институционална соработка и граѓанско општество, децентрализирана соработка со Долна Нормандија, аудиовизуелна соработка, културна, јазична и образовна соработка.

Инаку, Франција е една од економски најмоќните држави во светот. Според обемот на БДП, таа е на второ место во Европа и на петто во светот. Важни карактеристики на стопанството на земјата се силното влијание на големите француски банки и на транснационалните компании, како и високиот удел на државниот сектор (околу 30%).

Вработените во примарниот сектор сочинуваат само 4% од вкупниот број вработени во земјата. Земјоделското стопанство е многу ефикасно, модерно и финансиски стимулирано од државата. Особено се развиени сточарството (говедарството, свињарството, живинарството и овчарството). Според производството на месо, Франција е на прво место во Европа и на четврто место во светот. Земјоделството е интензивно и разновидно, а најголем интензитет има одгледувањето житни култури (35%), овошје и зеленчук (30%), грозје (18%) и др. Аграрното

стопанство формира значителен дел (15%) во извозот на земјата. Рибарството е традиционално развиено по должината на атлантскиот брег.

Секундарниот сектор опфаќа 26% од вработените во стопанството. Негови специјализирани гранки се енергетиката, металургијата, машинството, хемиската и лесната индустрија. Како извори на енергија, енергетиката користи: јаглен, нафта, природен гас, нуклеарно гориво, хидроресурси и др. Над 80% од електричната енергија се произведува во нуклеарни електроцентрали, а според нивниот број Франција го зазема второто место во светот. Сериозен проблем е конзервацијата на радиоактивните отпадоци. На атлантскиот брег, во Сен Мало, е изградена електроцентрала која работи на плима и осека.

Силно влијание врз развојот на металургијата и машинска индустрија имаат сопствените сировини, висококвалификуваната работна сила и користењето на модерна технологија. Познати се француските автомобилски марки (Рено, Пежо, Цитроен), а развиени се и воздухопловната, ракетната и железничката индустрија, бродоградбата и др.

Текстилната и прехранбената индустрија се традиционални индустрии за Франција, а компаниите од овие индустрии се опремени со модерна техника и произведуваат производи со висок квалитет. Франција е водечки производител на месо, сирење и вина (Јужна Франција, Бретања и Нормандија), а

центарот на текстилната индустрија е во Северна Франција.

Најголем процент на вработени има во терцијарниот сектор (70%) каде висок развој бележат транспортот и туризмот. Француската железничка мрежа е една од најгустите во Европа, каде што просечната брзина на возовите изнесува 350 км/час. Франција располага со модерни пристаништа, повеќе од 80 аеродроми и мошне развиен цевководен транспорт.

Франција е посетувана од повеќе од 60 милиони туристи годишно. За мошне развиениот туризам придонесуваат бројните природни и културно-историски локалитети со светско реноме, музеите, квалитетната логистичка база и големата понуда на услуги за туристите. Најмногу посетувана дестинација е Париз, потоа Гренобл, Шамони итн. Образованието, науката и здравството се развиваат благодарение на активната финансиска помош на државата и спонзорството од фондации и граѓани. Универзитетите во Париз (Сорбона), Лион, Нанси, Марсеј, како и истражувачките медицински центри во Париз, Амиен, Милуз се меѓу најавторитетните во светот.

Предавањето наиде на голем одзив кај студентите и професорите во Факултетот и претставуваше несекојдневна можност да се слушнат размислувањата на еден искусен дипломат.

Работи што треба да се знаат за економиите од Југоисточна Европа

Бојан Шимбов

На почетокот од овој текст би сакал уште еднаш во името на Светска банка да го честитам јубилејот по повод педесет и пет годишнината од основањето на Економскиот факултет - Прилеп, при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола, со искрени желби за натамошен континуиран раст и афирмација. Во рамките на овој посебен јубилеј, г-дин Горан Тиџиќ, в.д. директор на канцеларијата на Светска банка во Република Македонија и јас, Бојан Шимбов, економист во канцеларијата на Светска банка во Република Македонија, имавме чест и задоволство да одржиме предавање на тема „Работи кои би требало да ги знаете за економиите од Југоисточна Европа“. Ова предавање се одржа на 28 октомври, 2015 година и побуди голем интерес кај студентите и професорите на Економскиот факултет - Прилеп. Во натамошното излагање ќе се обидам да дадам краток осврт на оваа тема, со особен фокус на предизвиците, со коишто се соочуваат земјите од регионот на Југоисточна Европа, во кои спаѓаат: Албанија, Босна и Херцеговина, Косово, Македонија, Србија и Црна Гора (ЈИЕ6).

Како што е добро познато, групацијата Светска банка е основана во 1944 и е најголема поединечна институција за поддршка на развојот во светот. Светска банка е во кооперативна сопственост на 186 земји од целиот свет, има свои канцеларии во повеќе од 100 земји и вработува повеќе од 10000 луѓе. Своето работење Светска банка го базира врз остварувањето на две суштински цели и тоа: намалување на екстремната сиромаштија во светот и промовирање на дисперзиран просперитет. За таа цел, во текот на 2014 година, Светска банка финансираше проекти за поддршка на развојот во вредност од околу педесет милијарди долари ширум светот. Со оглед на тоа што канцеларијата на Светска банка во Република Македонија, покрај на глобалните случувања, посветува посебен интерес на случувањата во регионот и во Република Македонија, натамошниот дел од текстот ќе биде посветен на земјите од ЈИЕ6. Економскиот раст во земјите од ЈИЕ6 во текот на 2015 година забрза, достигнувајќи просечен раст од 1,8 проценти на бруто-домашниот производ (БДП). Најголем раст беше забележан во Македонија и Црна Гора, од околу 3,2 проценти, а најмал раст е забележан во Србија од 1,8 проценти.

Главни двигатели на овој раст беа домашната побарувачка и инвестициите, надополнети со ниските цени на енергенсите и благо закрепнување на економиите во Европа.

Додека забрзаниот раст придонесе за креирање повеќе работни места, невработеноста сеуште останува висока во сите земји од регионот и е централен структурен проблем во сите земји. Просечната стапка на невработеност во регионот изнесува 22 проценти и е далеку над нивото од 9 проценти во земјите од ЕУ. Невработеноста кај младата популација достигнува 45 проценти, што е двојно повеќе од земјите на ЕУ, и има огромни и далекусежни последици, како економски, така и социјални.

Со оглед на високото ниво на неформалната економија и сеуште недоволниот број на новокреирани работни места, намалувањето на сиромаштијата во земјите на ЈИЕ6 е занемарливо во годините по 2008. Ограничениот пристап до материјални добра, анемичниот пазар на труд и поголемото ниво на зависност од социјални трансфери придонесуваат за намалување на механизмите за справување со сиромаштијата кај ранливите категории во земјите на ЈИЕ6. Во наредниот период, поголемо внимание ќе треба да се посвети на оваа категорија граѓани, како би можеле придобивките од забрзаниот раст да се почувствуваат подеднакво.

Стагнацијата во приближувањето на приходите по глава на жител помеѓу земјите од ЈИЕ6 и ЕУ во годините по глобалната криза, покажува дека овие земји може да се наоѓаат во таканаречена „замка на средни приходи“. Од 2002 до 2007, како резултат на забрзаниот раст, просечниот приход во ЈИЕ6, во споредба со ЕУ се зголеми од 26 на 30 проценти. Во годините по кризата 2008-2013, релативниот приход остана на ниво од 31 процент од оној на земјите од ЕУ, дури и во случај на намалени приходи во ЕУ. Според пресметките на Светска банка, земјите од ЈИЕ6 ќе треба да растат со просечна стапка од 6 проценти (што е над просекот од последните десет години) во следните дваесет години, како би го достинале нивото на ЕУ. Секако, помала стапка на раст од оваа би го пролонгирала периодот на приближување.

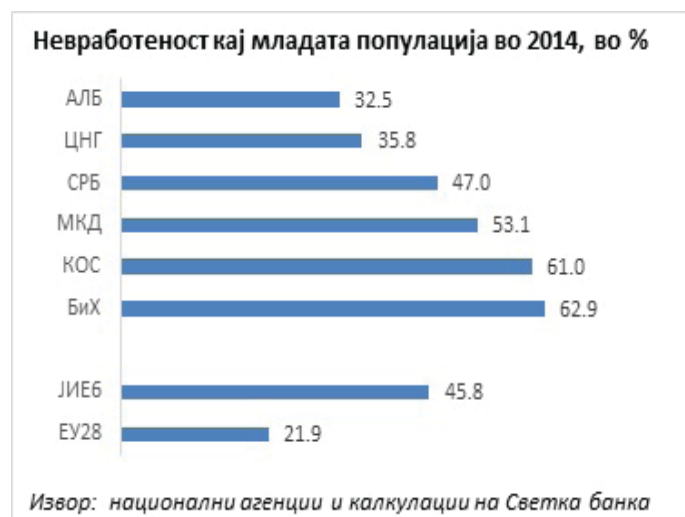
Миграцијата е уште еден важен предизвик за регионот. Распадот на Југославија, воените конфликти и долгата транзиција доведоа до значајна миграција од земјите на ЈИЕ6. Нивото на мигранти практично се удвои во последните 25 години, од 13 проценти од вкупната популација во 1990, на 25 проценти во 2015. И што е поважно, голем дел од луѓето кои заминуваат се млади и образовани кадри, што претставува

значајно губење на младата и продуктивната работна сила. Земјите од ЈИЕ6, исто така, ќе се соочат и со значајна демографска промена и стареење на населението. Според проценките на Обединетите нации, до 2050 година, во сите земји од ЈИЕ6, со исклучок на Косово една четвртина од популацијата ќе биде на возраст над 65 години, што е двојно повеќе од сегашното ниво. Ова претставува значаен предизвик за економиите на земјите од ЈИЕ6 и за системите на социјална заштита, особено пензиските системи.

Добро планираните и приоритизирани економски политики се есенцијални за справување со овие предизвици. Континуирани реформи се потребни за да се одржи макрофискалната стабилност, особено со затегнувањето на глобалните услови за финансирање, со цел создавање простор за користење на фискалната политка за абсорпција на потенцијалните шокови. Некои од позначајните реформи треба да вклучат: справување со структурната буџетска ригидност, приоритизирање и рационализирање на трошењата кон продуктивни

инвестиции и подигнување на нивото на јавните услуги, подобрување на собирањето на даноците, реформи во финансискиот сектор, намалување на нефункционалните кредити итн.

Покрај овие мерки, земјите од ЈИЕ6 ќе треба да се справат и со некои значајни структурни ригидности, како би можеле, во иднина, да остварат побрз раст и да се доближат до нивото на животен стандард со ЕУ. Полиња на кои земјите од ЈИЕ6 треба особено да посветат внимание вклучуваат: стимулирање на вработеноста преку елимирање на ограничувањата и бариерите за вработување, поддршка на инвестициите преку подобрување на управувањето на државните институции и бизнис климата, продлабочување на меѓународната интеграција и комуникациите. Исто така, треба да се посвети внимание на подобрувањето на јавните услуги и системите на социјална заштита и истите да се направат поефикасни и поодржливи. Отпорност на потенцијалните шокови, исто така, може да се постигне и преку промоција на користењето енергија од одржливи извори и правилното управување со природните богатства и животната средина.

Кон монодрамата *Delirium tremens* од Благоја Ристески - Платнар

Игор Трпчески

На 15 декември 2015, во просториите на Економскиот факултет – Прилеп, по повод одбележувањето на јубилејот 55 години од постоењето на Факултетот, беше изведена монодрамата *Delirium Tremens*. Овој настан наиде на голем интерес кај вработените, но и кај студентите во Факултетот и претставуваше несекојдневно културно збиднување. Оваа претстава беше режирана и изведена од страна на актерот Игор Трпчески, придружуван од бендот во состав: Димитар Ѓорѓиевски, Менде Костоски, Бојан Андреевски и Борче Миленкоски.

Претставата започнува како класична комедија која во својот развој преминува низ повеќе фази како, апсурд, фарса, музички или кабаретски театар, драма, а стигнува до епски театар, психо-драма, анти-драма или анти-театар. Таа е наменета за сите генерации и во голема мера ги дефинира односите помеѓу уметниците и работниците, нивните влијанија, соработки и антагонизам што се развива од неразбирањето на проблемите на другите и, секако, за љубовта и морално – етичките дилеми, коишто кај секој од нас се појавуваат во состојба љубов, страст и страв. За претставата свој осврт направи професорот Ферид Мухиќ, што го изнесуваме во продолжение на овој текст.

„Состојбата на свеста опфатена со реторичката фигура *Sobria ebrietas*, воведена од Св. Августин, клучна за разбирање на мистичката традиција во антиката, наедно е и клучот за разбирање на централниот мотив на монодрамата *Delirium tremens* на еден од најзначајните македонски драмски писатели Благоја Ристески - Платнар.

Sobria ebrietas – „Трезното пијанство“, на прв поглед и во стриктно формално - логичка смисла, несомнено претставува класичен оксиморон, противречност во поимот, накусо, бесмислица. Според логичкиот закон за исклучување на третото, законот кој беспоговорно заповеда „Или/Или“, не можеш едновременно да бидеш и трезен и пијан: или си трезен, или си пијан! Но, животот не се управува според логичките закони, па ни според законот за исклучување на третото. Од каде, инаку би црпеле сила слободните духови (каков што впрочем, беше Платнар), ако не од животот, кој во својата најдлабока суштина е единствената енклава на слободата, слободна територија, единствената бесцаринска зона

во царството на нужноста!

Диктатурата на физичките закони на апсолутниот детерминизам, која владее со универзумот, не е доволно моќна на животот да му ја наметне својата апсолутна власт!

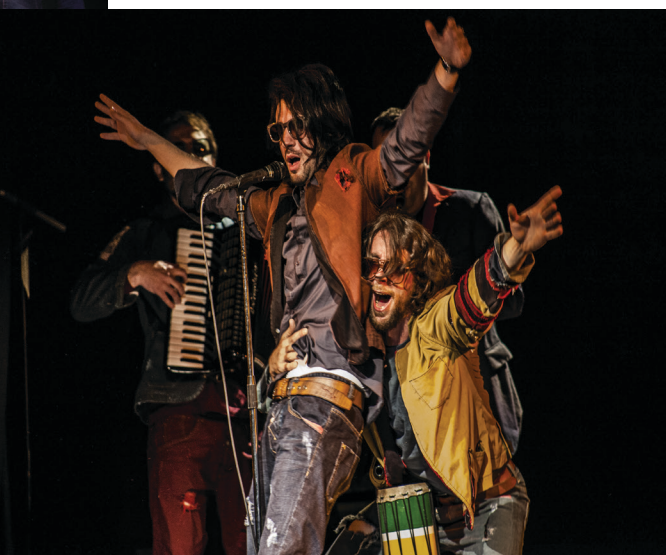
Та така, без оглед на космичките закони и нивната логика, во животот може да се биде и трезен и пијан! И пијан од својата трезвеност и растрезнет од своето пијанство! Животот е слободен од стегите на наредбата да се избере помеѓу „Или/Или“, животот е втемелен врз слободарскиот принцип „И/И“, кој парадоксално им противречи на логичките закони. Впрочем и животот е парадоксален – дури, во апсолутната нужност на Семирот, животот како подрачје на слободата, сам по себе исклучок, чудо за неверување и најголем парадокс! Но исто така, за разлика од светот на објектите, во кој што, навистина мора да важи принципот „или врне или не врне“, и каде што не можат да постојат едновременно две спротивни состојби, туку тие се сменуваат, како на пример денот и ноќта – светот на животот не е само сукцесија! Во животот може едновременно и да врне и да не врне, и во душата едновременно да е глува доба на ноќта и блескавото пладне! Животот не е сменување на состојбите на трезвеноста и пијанството, туку многу често животот претставува нивното едновременно присуство, нивната сплотеност која веќе не може да се разграничи; Без ризик да се згреша, целиот живот може да се разбере (не само најдобро, туку веројатно и единствено така може да се разбере!), како екстатички феномен, како експлозија на занесот, накусо, како еден непрекинат *Delirium tremens*! Фактот што малкумина тоа го разбираат, не менува ништо! Дилемата дали сум „жолта пеперутка која сонува дека е човек, или сум човек кој сонува дека е жолта пеперутка“ не е дилемата само на Лао Це; тоа е дилемата на целото човештво, отсекогаш, дилемата на секој човек! Има ли јунак, крепи ли светов мудрец кој што со сигурност ќе може да одговори, кога ќе дојде мигот самиот да се запраша: „Живеев ли, навистина!? Или тоа само мина сенка преку река!?“

Екстазите, занесите, мистичките ритуали, езотеричките кружоци, окултистичките тајни заедници, делириумите, вклучително и сите пијанства - сето тоа се само референци во големата енциклопедија на обидите да се најде сигурен одговор на ова прашање! Целата историја на општествената самосвест, најважното во филозофијата и најдоброто во поезијата, како и најголемиот дел од ликовната уметност, претставуваат историја на обидите да се разреши оваа дилема, овој егзистенцијален

DELIRIUM TREMENS

Благоја Ристески Платнар

DELIRIUM TREMENS

Благоја Ристески - Платнар

императив: Да се дознае одговорот или да се – пропадне!

Монодрамата *Delirium tremens*, наспроти сета своја навидум аскетски симплифицирана фабула, во основа е адресирана токму кон ова најкрупно прашање на човечкиот живот! Низ сосема секојдневни слики на единствениот лик кој се двоуми дали е сценски работник или е актер, дали е женет или е ерген, дали сторил злостор или не го сторил, Платнар ја внесува драмата на неизвесноста до степен порадикален од тврдењето на Калдерон: *La vida e sueño!* – „Животот е сон!“ имено, до степен на кој станува невозможно со сигурност да се одговори дали воопшто и сонуваме! Што ако животот не е дури ни сон, што ако е само хаотичен кошмар!? Што ако смртта е само чинот на иреверзибилното будење од тој кошмар!? Калдероновата дилема во која со репликата: „Ако животот е сон – не будете ме!“, спасот го бараме во продолжувањето на животот преку продолжувањето на сонот, во основа изразува една бенигна позиција на наивна верба и прифаќање на животот. Одејќи до самиот раб на свеста, Платнар на сцена внесува моќна и страотна опција, дека спасот не е во спиењето, туку во будењето од овој живот! Со секој свој збор и со целата своја морничава исповед пред гледачите, ликот на неговата монодрама всушност преколнува: „Ако е ова животот – разбудете ме!“ Час поскоро!

Додека сме живи, спиеме; кога ќе умреме, се будиме! Во оваа пресвртена дијалектика на животот и смртта, моќна, а дискретна и суптилна, лази и се вовлекува јансата во потсвеста на гледачот, како онаа змија од песната на Платнар, што се мушна низ тревата и се скри во грмушките.

...Поетски збирки, колумни, кабаретски текстови, рецензии, преводи, драми – особено драмите - својата кореспонденција која претставува врвна епистоларна книжевност, та дури и телеграмите, накусо, се што пишувал Платнар го пишувал раководеи од принципот: Сè што Платнар напишал, беше напишано така да знае дека го напишал Платнар. И денес и тогаш, што беше невозможно е да се згреши, одвишно е да се праша кој е авторот на кој било Платнаров текст. Неговото знаење, длабоко разбирање на умните и заумните нешта, на мудрите и на безумните луѓе, неговата огромна ерудиција, беа можни агрегати на дестилирање најпрефинети емоции, поткрепа за остри опсервации, референца за карактеролошки студии.

Богатството на неговата лексика, без пример во целата македонска книжевна лексика, му овозможи на суптилниот дух на македонскиот јазик раскошно да изблигне во дотогаш невиден огномет со кој

ја украси, ја разубави и ја осветли вистинска моќ, демантирајќи ја така, на најдобар начин, вековната заблуда за провинцијалниот карактер и инфериорната експресивност на македонскиот јазик, исткаена од идеолошки фабрикуваните квази научни памфлети. Ќе треба многу енергија, талент, усет и истражувачка систематичност, за во иднина да се разбере и систематски растолкува, со кои средства, техники, постапки и решенија, со каква инспирација и ингениозност, Платнар успеал да ја отфрли таа мрачна наметка, а македонскиот јазик да го престори во вистинската *Aurora borealis*, во празникот на илуминациското јазичко чудо, кое свети и ноќе, тогаш и таму, каде и кога другите јазици одвај борина запалиле!“

Склучување меморандуми за соработка

Коста Сотирски, Анета Ристеска

На 20 октомври 2015 година, во Државниот завод за статистика на Република Македонија во Скопје, по повод отпочнувањето на активностите за одбележување на Светскиот ден на статистиката, Деканот на Економскиот факултет - Прилеп, проф. д-р Ѓорѓи Манчески, и заменикот на директорот на Државниот завод за статистика, м-р Дејан Станков, потпишаа Меморандум за меѓусебна соработка. Овој Меморандум претставува основа за унапредување на соработката на нашиот Факултет со оваа државна институција во Република Македонија.

Според Меморандумот, Државниот завод за статистика се обврзува да овозможи вклучување на претставници од Факултетот во организирањето заеднички конференции, симпозиуми, курсеви и семинари, соработка со Факултетот во насока на реализација на заеднички договорени проекти, организирање на најмалку една посета по семинар, на Заводот, од страна на студентите на Факултетот, со цел студентите да се запознаат со начинот на работа на Заводот, обезбедување гости – предавачи во текот на учебната година, кои ќе одржат предавање од соодветната научна област, како дел од наставата која се изведува на Факултетот, обезбедување на пракса за студентите на Факултетот, како и други форми на соработка од заеднички интерес.

Од друга страна, Факултетот се обврзува да овозможи вклучување на претставници од Заводот во организирањето на заеднички конференции, симпозиуми, кратки курсеви и семинари, соработка

со Заводот во насока на реализација на заеднички договорени проекти, одржување на обуки за потребите на вработените во Заводот, давање поддршка при реализација на настани, проекти или конференции од областа на статистиката, како и покана на гости – предавачи од Заводот кои ќе одржат предавања од соодветната научна област, како дел од наставата што се изведува на Факултетот.

Паралелно со оваа активност, во насока на продлабочување на соработката на Економскиот факултет - Прилеп и бизнис секторот, ноември 2015, се потпиша Меморандум за соработка со компанијата „Комфи Ангел“. Меморандумот беше потпишан од страна на Деканот, проф. д-р Ѓорѓи Манчески, и г-ѓа Ирена Јакимовска, косопственик и менаџер на компанијата. На денот на потпишувањето, покрај претставници од Факултетот, присуствуваа и бројни вработени од компанијата, коишто своите студии ги завршиле на нашата високообразовна институција. Клучната цел на овој Меморандум е размена на знаења и заеднички активности во различни научни и едукативни области. Соработката помеѓу овие две институции ќе се развива во согласност со одредбите на Меморандумот, коишто укажуваат дека договорните страни ќе ги користат знаењата и искуствата во решавањето на научните проблеми од заемен интерес; ќе разменуваат кадар и студенти со цел размена на знаењата и искуствата; ќе соработуваат во организацијата на научни и стручни собири, промоции и други настани од заеднички интерес; изготвување заеднички проекти во областите што се од заеднички интерес, истражувачки проекти, проекти од областа на економијата, бизнисот, претприемништвото,

промотивни проекти, проекти за развој и поголема конкурентност, интернационализација, институционализација и трансфер на знаења; одржување на консултативни состаноци и размена на мислења во однос на курикулумите и студиските програми, методите на настава, мобилноста на студентите, оценувањето и слично.

Исто така, компанијата „Комфи Ангел“ покажа голем интерес, одреден број студенти да изведуваат практична настава и да се организираат посети на студенти во просториите на фирмата. На тој начин би се овозможило непосредно запознавање на студентите за начинот на функционирање на компанијата и стекнување практични знаења за нејзината организација, надополнувајќи ги на тој начин стекнатите знаења и унапредувајќи го својот професионален развој и способност успешно да настапат на пазарот на трудот. Компанијата „Комфи Ангел“ ќе им овозможи на одреден број од своите вработени, а во согласност со своите потреби, стручно и професионално усовршување преку посета на стручни семинари, обуки, конференции, како и стипендирање на вработените за продолжување на високото образование на втор и трет циклус на студии што ги организира Економскиот факултет - Прилеп. Она што е од особено значење од оваа соработка е согласноста на компанијата „Комфи Ангел“ да ги вработува најдобрите дипломирани студенти од Економски факултет - Прилеп, со што уште еднаш се потврдува дека од оваа високообразовна институција излегуваат компетентни кадри за коишто постои голем интерес на пазарот на трудот.

Организиран студентски посети

Татјана Спасеска Фанка Ристеска

Економскиот факултет - Прилеп во континуитет вложува напори за интензивирање на соработката со бизнис заедницата, со цел стекнување зеднички придобивки. Овие активности се реализираат преку Центарот за перманентно професионално усовршување, којшто континуирано покренува и ги поддржува иницијативите за зацврстување и продлабочување на соработката со бизнис секторот. Во тој контекст, во текот на зимскиот семестар од оваа академска година, беа реализирани повеќе посети, и тоа посета на Пелагониска ревизорска кука, компанијата „Комфи Ангел“ ДОО Прилеп и Општина Прилеп.

На 9 декември 2015 година, во рамките на предметот банкарско сметководство, група студенти од нашиот факултет имаа можност да ја посетат Пелагониска ревизорска кука, којашто уште во 1999 година е основана како прво дисперзирано друштво за ревизија во Република Македонија. Основна цел на посетата беше студентите да се запознаат со процесот на ревизија на финансиските извештаи, којшто им дава сигурност на корисниците дека информациите што ги обезбедуваат финансиските извештаи се разумни и точни. Во текот на посетата, којашто беше организирана од доц. д-р Татјана Спасеска, на студентите на практичен начин им се презентираше основниот концепт на ревизијата, начелата на коишто таа се заснова, како и одвивањето на процесот на ревизијата. Имено, детално беа образложени ревизорските стандарди, основните начела на извршување на ревизијата (значајност, ревизорски ризик и докази), принципите на етичкиот кодекс за професионални сметководители, како и фазите на процесот на ревизијата, почнувајќи од предревизорската работа и планирањето, па сè до издавањето на ревизорскиот извештај. Сето тоа беше поткрепено со реална документација од спроведена ревизија на конкретен деловен субјект.

Во рамките пак, на организирањето на наставата по предметот меѓународен менаџмент, група студенти од четврта година, заедно со предметниот наставник, доц. д-р Анета Ристеска, реализираа посета на компанијата „Комфи Ангел“ ДОО Прилеп. Со оглед на тоа што станува збор за компанија којашто успешно опстојува на пазарот повеќе години, студентите имаа одлична можност да се запознаат со одредени практични искуства од работењето на компанијата на меѓународните пазари.

Во рамките на посетата, претставници од компанијата предводени од менаџерот и косоственик, г-ѓа Ирена Јакимоска на студентите, им одржаа презентација за набавката на сировини и материјали од странство, текот на производствениот процес, лон производството, организирање на продажбата на нивните производи во земјата и странство, принципите на меѓународното преговарање и сл. Притоа, студентите имаа можност да се запознаат со професионализмот на вработените во фабриката, особено на менаџерите коишто, и покрај многубројните обврски издвоија доволно време да споделат бројни искуства со студентите.

Исто така, во насока на продолжување на досегашната соработка на Економскиот факултет - Прилеп и Единицата на локална самоуправа - Прилеп, а со цел продлабочување на практичните знаења на студентите од областа на предметот фискална ревизија, беше реализирана посета со предметниот наставник, доц. д-р Фанка Ристеска, на Општина Прилеп. Притоа, на студентите им беа презентирани практични знаења од областа на процесот на буџетирање, трезорското работење, процесот на оданочување и процесот на јавни набавки од страна на стручни лица вработени во Општина Прилеп. Особено значајно за студентите при посетата на Општината беше можноста да се види како практично се реализираат сите тие активности во областа на јавниот сектор и успешно да се спои теоријата со практиката.

Ваквите активности на соработка на студентите им овозможуваат да се запознаат со практичните искуства на истакнати стручњаци од различни области, а истовремено го инспирираат нивниот претприемнички потенцијал и иновативноста. Се надеваме дека ваквата практика на Факултетот ќе продолжи и понатаму, со што ќе се потврди неговата водечка улога во продуцирањето на квалитетни високообразовни кадри во сферата на економијата и бизнисот во Република Македонија.

Импресии од студискиот престој во Стара Загора

Моника Ангелоска-Дичовска

Во рамките на програмата Еразмус+, која овозможува меѓународна мобилност на студентите и на академскиот кадар, заедно со проф. д-р Драгица Оџаклиеска, во периодот од 14 до 18 декември 2015 година, реализиравме студиски престој на Тракискиот универзитет во Стара Загора, Република Бугарија.

Тракискиот универзитет е основан во 1995 година, со обединување на шест, веќе постоечки институции. Овој Универзитет се наоѓа на петто место по рејтинг од вкупно 51 универзитет во Бугарија. Денес, во структурата на овој Универзитет се вклучени девет единици, и тоа: земјоделски факултет, ветеринарен факултет, медицински факултет, педагошки факултет, економски факултет, факултет за техника и технологија, медицински колеџ, филијала во град Хасково за подготовка на медицински кадри и департамент за зголемување на квалификациите на наставниците.

Универзитетот е лоциран на 7 километри од центарот на градот и се наоѓа во рамките на т.н. Студентски град, што целосно ги задоволува потребите за студенско сместување. Имено, во 2012 година е отворен нов и најмодерен кампус во земјата, што вклучува менза за студентите, наставниот и административниот кадар, кафе бар, продавници и сл. Освен тоа, кампусот располага со свои спортски објекти во кои се создадени услови за над 15 видови спортови. Карактеристично е што во наставните програми на овој Универзитет, вклучувајќи го и Економскиот факултет во Стара Загора, е вклучен, како задолжителен предмет, физичко воспитување и спорт, во сите семестри од прва и втора студиска година. Универзитетот има овозможено постојан пристап до базите на податоци како што се: SCOPUS, Science Direct, ISI Web of Knowledge, Pro Quest Central, EBSCO, CAB Abstracts, Springer Link, AGORA и други.

Нашите ангажмани во рамките на мобилноста во целост ги остваривме на Економскиот факултет, што е составен дел од Тракискиот универзитет. Економскиот факултет станал дел од Универзитетот во 2008 година, врз основа на постојните економски специјалности на Универзитетот. На овој факултет студираат над 1100 студенти, на три студиски програми: аграрна економија, регионална економија и бизнис економија.

Во текот на престојот имавме можност да оствариме бројни средби со професори од различни

области, што претставуваше одлична можност за договарање на идната соработка меѓу нашите факултети. Имено, во два наврати, на почетокот и на крајот од студискиот престој, беше организирана официјална средба со Деканот на Економскиот факултет во Стара Загора, проф. д-р Иван Георгиев, и деканската управа на Факултетот. На тие срдечни средби имавме можност да размениме промотивни материјали, информации за нашите образовни практики и да дискутираме за идните можности за соработка. Исто така, имавме чест да оствариме две средби со проф. д-р Дарина Заимова, која е Проректор за проекти на Тракискиот универзитет, и да размениме значајни искуства и планови за соработка. За време на нашите секојдневни ангажмани на Факултетот имавме можност да се запознаеме и да дискутираме со повеќе професори од Катедрите за менаџмент, финансии, информатика, претприемништво и др.

Со огромно задоволство ја истакнувам можноста да се запознаеме со Проректорката за меѓународна соработка на Економскиот факултет во Стара Загора и координатор на Еразмус+, проф. д-р Блага Стојкова. Благодарение на нејзината посветеност, срдечност, помош и организација, нашиот целокупен престој во Стара Загора и Тракискиот универзитет беше едно незаборавно искуство. Покрај тоа што Проректорката Стојкова ни овозможи најдобро да ги оствариме нашите професионални ангажмани, таа, исто така, ни организира одлична тура низ градот, преку којашто се запознавме со убавините и вредностите на градот, но и незаборавна дружба и вечера во нејзиниот дом.

Во рамките на студиската посета имав можност да одржам предавања од областите на стратешкото планирање и електронскиот бизнис, додека пак колешката Оџаклиеска одржа предавања во областите финансии и банкарски институции. За време на нашите предавања бевме почестени со присуството на бројни студенти, асистенти и професори од Факултетот - домаќин и со голема интерактивност во текот на предавањата. На паузите и по завршувањето на предавањата имавме можност да споделиме искуства од соодветните области, да ги разгледаме и споредиме наставните содржините двата факултети и да трасираме одредени насоки за натамошна соработка.

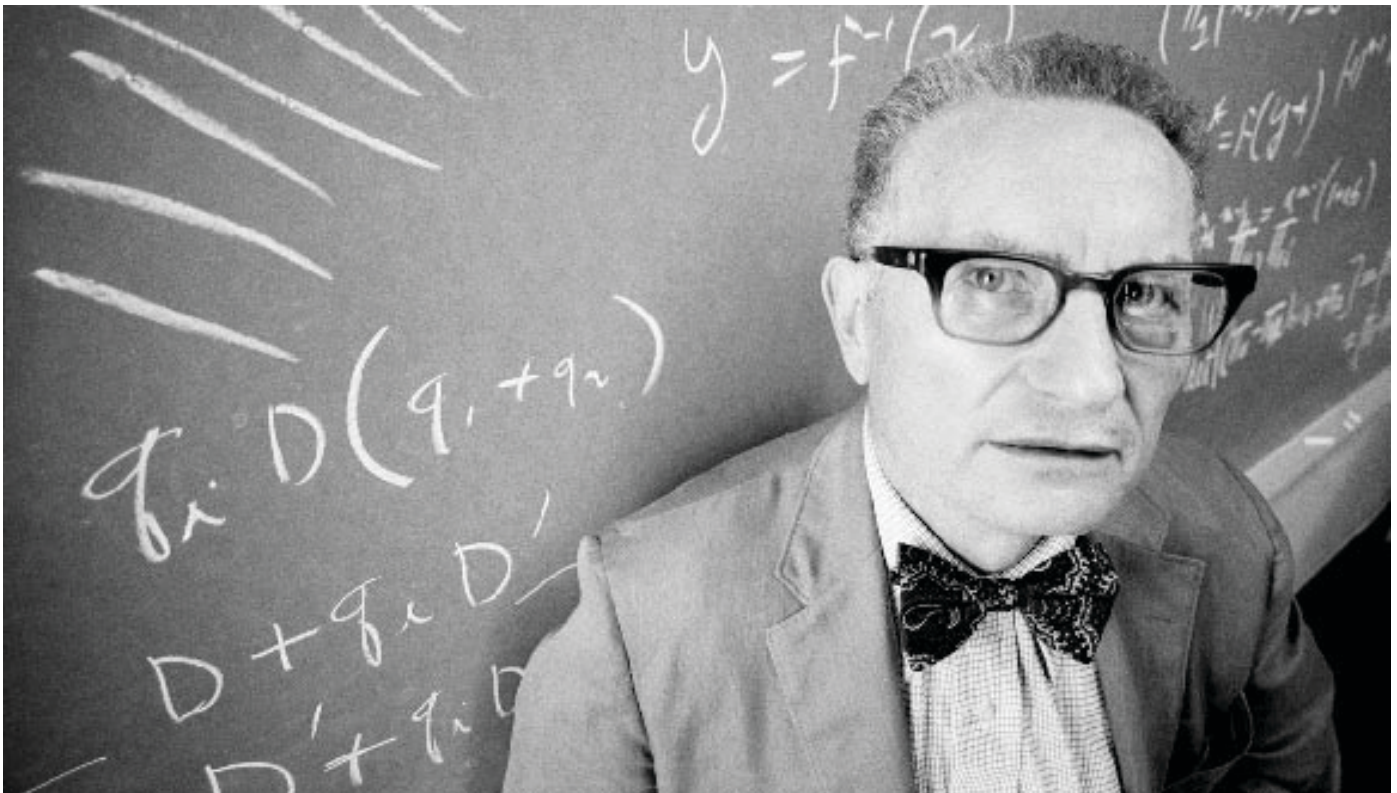
Нашите студиски впечатоци и импресии се збогатени и со слободните прошетки што ги имавме низ убавата Стара Загора, позната по богатата и драматична историја од 8000 години, карактеристична по липите и правите улици. Името на градот е променето дури девет пати низ историјата.

Жителите на градот се горди со еден од најстарите театри во Бугарија, најголемата опера на Балканскиот полуостров, како и најголемата пиварница во Бугарија – „Загорка“. Од вкупно 28 области во Бугарија, Стара Загора е на 3 место по индексот на човечкиот развој и економската активност. Во октомври 2004 година „DFI Magazine“, проект на

„Financial Times“, ги награди областа Стара Загора и областа Цирих со прво место за најдобар квалитет на живот во Европа што е резултат на новоизградените живеалишта, ниските цени и богатото културно-историско наследство. Се надеваме дека оваа посета е само почеток за натамошна проектна и научно-истражувачка соработка со колегите од Тракискиот универзитет, со очекувања во иднина и ние да бидеме нивни домаќини.

Влијателни економисти - Пол Самуелсон

Марија Мидовска-Петкоска

Ретки се економистите кои во историскиот развој на економската наука оставиле толку голем печат, каков што оставил Пол Самуелсон. Доколку сакаме накратко да ја опишеме неговата научна големина, треба да се истакне дека тој е првиот американец кој ја добил Нобеловата награда од областа на економските науки во 1970 година. Потоа, тој е најзначајната фигура за основањето на неокензијанската економија, како и предводник во развојот на неокласичната економија. Накратко, тоа е Пол Семјуелсон, еден од највлијателните економисти.

Роден е на 15 Мај 1915 во Индијана, САД. Потекнува од еврејска фамилија која имигрирала од Полска, но значително просперирала за време на Првата светска војна. За жал, во годините по завршувањето на Првата светска војна, неговата фамилија запаѓа во тешка финансиска состојба, па поради тоа се преселуваат во Чикаго. Сепак, неговата фамилија посветува големо внимание на образованието на своите деца, па освен него, се истакнуваат и други добро познати економисти, меѓу кои и неговиот брат Роберт Самерс, неговата сестра Анита Самерс и внукот Лари Самерс.

Преселбата во Чикаго, од друга страна, пак, му овозможила да студира на Универзитетот во Чикаго каде, во 1935 година, ја добил дипломата по уметност. Потоа, своето образование го продолжува на Харвард, каде после првото предавање од неговиот професор Томас Метју, Самуелсон ќе изјави дека е роден економист. Како студент на Харвард, Самуелсон ја изучувал економијата од Јозеф Шумпетер, Василиј Леонтиев и Алвин Хансен. За време на студиите на Харвард, особено ќе биде привлечен од предавањата на професорот Алвин Хансен, којшто е еден од предводниците на кензијанската теорија. Како студент на Харвард добива многу меѓународни награди и има големо влијание и придонес во развојот на економската теорија. Своите студии ги завршува со докторирањето во 1941 година.

Својата кариера Самуелсон ја започнува како асистент по економија на Институтот за технологија во Масачусетс (МИТ) во 1940, а потоа и како помошник професор во 1944 година. Во 1945 година Самуелсон е избран за професор по меѓународни економски односи на Школата за право и дипломатија Флечер. Почнувајќи од 1947 година, работел како професор по економија на МИТ и како институционален професор, почнувајќи од 1962 година. Својата професионална кариера, исто така, ја завршува на МИТ. За време на својот работен век, Самуелсон се потрудил неговиот оддел за економија на МИТ да го претвори во светски реномирана институција, со тоа што успеал да привлечи и други познати економисти да му се приклучат на Факултетот. Меѓу нив биле и други нобеловци, како што се: Роберт Солоу, Франко Модилјани, Роберт Мертон и Јозеф Штиглиц.

Во текот на својата кариера, како професор на МИТ, Самуелсон работел на повеќе научни полиња. На полето на економската благосостојба, тој ја демонстрирал недоволноста на индексот на национален приход да покаже која од двете социјални опции не се одржува во рамнотежа. Самуелсон е особено познат и по теоријата на јавните финансии и неговиот труд за утврдување оптимална алокација на ресурсите во јавните и во приватните добра. На полето на меѓународната трговија, Самуелсон

влијаел врз развивањето на два битни модели за тргување, и тоа: Баласа - Самуелсон моделот како и Хекшер - Олин моделот. Професорот Самуелсон имал особено значаен придонес на полето на макроекономијата, каде го развил и го популаризирал генерацискиот модел.

Благодарение на својот научен придонес во повеќе економски дисциплини, Самуелсон е првиот американец кој се закитува со Нобелова награда за економија во 1970 година. Наградата ја добива за научната работа во која тој ја развил статичката и динамичката економска теорија. Самуелсон и активно придонесол да се зголеми нивото на анализи во економската наука. Во 2003 година, Самуелсон заедно со други десет нобеловци, се потпишал на спротивставеното тврдење на економистите за кратењето на даноците од страна на претседателот Буш. Неговиот придонес се согледува и во фактот што повеќе од секој современ економист, тој, помагал во воздигнувањето на општата аналитика и нивото на методологија во економската наука. Самуелсон, исто така, го покажал фундаменталното единство на проблемите и на аналитичките пристапи во економијата, делумно преку систематската примена на методологијата на максимизација врз широк спектар проблеми. Ова уште еднаш потврдува дека опсегот на интерес на Самуелсон се протега во голем број различни полиња. Самуелсон е автор на најпродаваната книга за економија на сите времиња, насловена „Вовед во економската анализа“ (Economics: An Introductory Analysis), којашто за првпат е објавена во 1948 година. Ова е негова втора книга, во којашто со умешност на голем научник ги објаснува принципите на Кејнзијанската економија. До овој момент оваа книга има 19 изданија, преведена е на 40 јазици и е продадена во околу 4 милиони примероци. Книгата, делумно, е аутпут од неговата докторска дисертација и е заснована на класичните термодинамички методи, развиени од страна на американскиот термодинамичар Вилард Гибс. Во оваа книга Самуелсон уште повеќе го популаризира делото на Џон Мејнард Кејнз. Книгата, главно, се фокусира врз начините како да се избегне или ублажи постојаниот пад на економската активност. Творештвото на Самуелсон е огромно, и, покрај гореспоменатата

книга, вклучува голем број учебници од коишто учат илјадници студенти ширум целиот свет. Освен тоа, тој се јавува и како соработник во пишувањето на голем број книги, а има објавено 388 научни трудови што имаат особено влијание во економската теорија. Како економист, Самуелсон има направено многу за подигањето на нивото на научните анализи во економската теорија. Доколку се сумира неговото целокупно творештво, може да се заклучи дека тој има оставено огромно наследство како истражувач и професор, врз коешто денес се потпираат сите современи економисти.

Самуелсон се смета за еден од основачите на неокензијанската економија и претставува значајна фигура во развојот на неокласичната економија. Неговата комбинација од Кензијанските и класичните економски идеи го направија да биде познат по неокласичната синтеза. Тој стана познат економист по тоа што ги користеше математичките принципи во економијата. Самуелсон има придонес кон многу економски теории преку моќните математички техники што ги применува во нивното развивање. Тој беше последниот од големите економисти кои дадоа голем придонес во повеќе економски дисциплини, како што се: меѓународната трговија, макроекономијата, јавните финансии и однесувањето на потрошувачите. Сепак, во подоцнежната фаза од неговиот работен век, Самуелсон одлучува да се специјализира и целиот научен придонес да го даде во сферата на финансиската економија. Пол Самуелсон се истакна и како советник на двајца американски претседатели: Џон Кенеди и Линдон Џонсон. Исто така, бил и консултант во Министерството за финансии на САД и буџетското одделение, а заедно со Милтон Фридман пишувал колумни за магазинот „Newsweek“. Во тој контекст, Самуелсон во една прилика ќе истакне дека себеси се смета за последниот генералист во економијата. Неговиот интерес во науката има опсег од математичка економија, линеарно програмирање, Кензијанската економија, теоријата на меѓународна трговија, логичниот избор и максимизацијата. Себеси се нарекувувал модерен економист кој како никој друг го доведе нивото

на математичката анализа на професионално ниво.

Самуелсон умира на 13 декември 2009 година, на 94 годишна возраст, но неговото дело и придонес во економската теорија и натаму остануваат да живеат. Неговата страст за барање на теоретско разбирање во емпириската реалност може да го објасни неговиот долг живот, како и неговата долга листа на достигнувања.

Се надеваме дека неговата инспиративна приказна ќе претставува поттик за младите економисти да вложуваат во своите знаења од економската наука, со цел тие да им помогнат во подоцнежното напредување и кариерата.

Импакт факторот - потврда на високите дострели во науката

Интервју со проф. д-р Оливера Костоска

ЕКВИЛИБРИУМ: Професорке, Вие неодамна објавивте труд во светски признато и познато научно списание со импакт фактор. За кој и каков труд, всушност, се работи?

Станува збор за трудот под наслов „Evaluating foreign trade specialization and qualitative competitiveness of a transition economy: the case of Macedonia“, изработен во коавторство со проф. д-р Пеце Митревски, Декан на Факултетот за информатички и комуникациски технологии од Битола. Земајќи го предвид неговото огромно искуство во сегментот на вискоквалитетните истражувања, неговата посветеност и дадените сугестии беа од непроценливо значење за добивање на посакуваниот формат на истражувањето и неговото конечно прифаќање. Трудот е објавен во *Empirica - Journal of European Economics*, во издание на Springer, Германија. Списанието е индексирано во голем број библиографски бази на податоци, но најголемото значење, несомнено, им припаѓа на *Social Science Citation Index* и *Journal Citation Reports/ Social Sciences Edition*. Исто така, би сакала да го потенцирам и фактот дека ова списание е спонзорирано од страна на Австриската економска асоцијација и Австрискиот институт

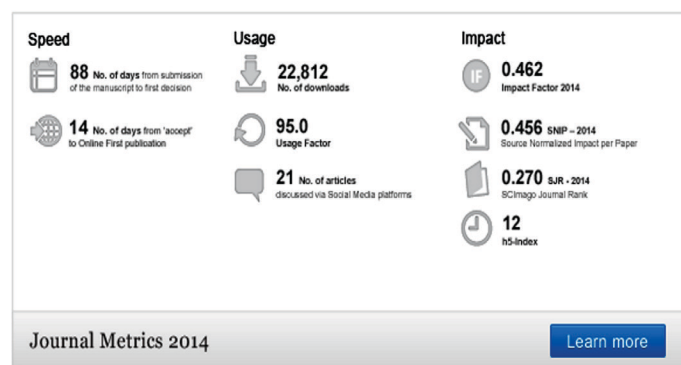
за економски истражувања (WIFO). WIFO претставува лидерска институција во Австрија за применети емпириски истражувања, основана во 1927 година од страна на нобеловецот Friedrich August von Hayek и Ludwig von Mises. Резултатите од истражувачките активности се дизајнирани за поткрепа на економската политика на европско ниво и претприемничкото донесување одлуки. За да ја преточи ваквата мисија во практика, Институтот претпочита уникатно комбинирање на истражувачките теории и примена на напредни емпириски методи, односно висок квалитет во истражувањата, рефлектиран низ искуството на истражувачите во справувањето со податоци, како и детално познавање на темите што се предмет на истражувачкиот интерес. Оттука, според некое непишано правило, најдобрите трудови имаат интердисциплинарен карактер.

ЕКВИЛИБРИУМ: На многумина не им е јасно што, во суштина, значи поимот „импакт фактор“. Дали ќе сакате да го објасните овој поим за нашите читатели?

Импакт факторот претставува мерка за фреквенцијата со којашто „просечен труд“ во едно списание е цитиран во дадена година или период. Импакт факторите на списанијата се прикажуваат на годишна основа од страна на Institute for Scientific Information (ISI)/Thomson Reuters. Важно е да се напомене дека, JCR (Journal Citation Reports) обезбедува квантитативни алатки за рангирање, евалуација, категоризирање и споредба на списанијата. Годишните импакт фактори претставуваат само еден од многуте статистички индикатори за цитирање на списанијата. Останатите вклучуваат и показатели како што се: петгодишен импакт фактор, вкупен број цитирања на списанието, вкупен број трудови публикувани во списанието, immediacy index, Eigenfactor scores и сл. Импакт факторот, всушност, се пресметува како сооднос меѓу бројот на цитирања во дадена JCR година и вкупниот број трудови публикувани во двете претходни години. Со други зборови, импакт факторот 1.0 би значел дека, во просек, трудовите публикувани пред една или две години се цитирани еднаш. „Импакт факторот можеби не

е перфектна алатка за мерење на квалитетот на трудовите, но нема нешто што е подобро од него, а неговата предност е во тоа што тој веќе постои, и поради тоа претставува добра техника за научна евалуација. Искуството покажува дека, во која било област, најдобрите списанија се оние во коишто трудовите е најтешко да бидат прифатени и публикувани, а тоа (несомнено) се списанијата коишто имаат највисок импакт фактор.

„Користењето на импакт факторот како мерка за квалитет е широко распространето, пред сè, поради фактот што тој најдобро се вклопува во размислувањата на истражувачите за тоа кое е најдоброто списание во нивната област“, ќе подвлече Hoeffel во својата критичка опсервација за значењето на импакт факторот.

ЕКВИЛИБРИУМ: Во што се состоеше постапката за објавување на трудот и колку време траеше таа?

Во принцип, времето коешто авторите го посветуваат на ревидирање и подобрување на трудовите, на долг рок е, можеби, повеќе од вредно и исплатливо. Очигледно, постојат одредени аспекти коишто мора да бидат направени. Имено, секогаш треба да се следат инструкциите за авторите, коишто варираат меѓу различните списанија; потребно е трудот да биде презентираен на јасен и логичен начин; но, пред сè, најважна е оригиналноста и иновативноста на идејата за истражувањето, профундираното сфаќање и елаборирање на теоретските и емпириските прикази коишто се направени во дадената област, како и истражувачките методи коишто детално треба да бидат оправдани во трудот. Пронаоѓањето на вистинското списание за еден труд претставува предизвик сам за себе. Постои широк спектар на списанија со импакт

фактор коишто можат да се земат предвид кога се доставува трудот за евалуација. Природно, овие списанија се исклучително компетитивни, така што стапката на прифаќање на трудовите варира меѓу 7% и 25%. Огромната селективност произлегува од намерите на уредниците на овие списанија да го подобрат рејтингот на истите, односно да го зголемат импакт факторот на нивното списание. Информациите поврзани со целите и фокусот на списанието, неговиот уредувачки одбор, популарноста во меѓународни рамки, како и метриката на списанието беа главните индикатори коишто ние ги зедеме предвид да ја избереме Empirica како дестинација за нашето истражување. Доставувањето на трудот до уредникот на списанието, Fritz Breuss, и следењето на неговиот статус беше направено преку системот за поднесување и peer review (целосен online workflow за публикување на трудовите). Генерално, еден труд може да биде веднаш одбиен од страна на уредникот на списанието пред воопшто истиот да биде доставен на рецензенти за негова натамошна евалуација. Тоа најчесто се случува во ситуации кога уредникот проценил дека трудот не е релевантен за читателите на списанието, не додава вредност во постојната литература, напишан е на несоодветен начин, не ги исполнува воспоставените етички стандарди и сл. Доколку, пак, трудот ги заинтригирал претставниците на списанието, уредникот доделува рецензенти за истиот, коишто го евалуираат значењето и оригиналноста на истражувањето, методологијата и валидноста на податоците и сл. Во согласност со нивните препораки, уредникот може да донесе одлука веднаш да го прифати трудот, да го прифати со одредени промени или, пак, да го одбие. Доколку се ангажирани двајца рецензенти, веројатноста дека еден труд, со просечен квалитет, ќе добие поволни препораки од обајцата изнесува околу 11%. Генерално, публикувањето на истражувањата во висококвалитетни списанија претставува итеративен процес, односно трудовите се пишуваат, ревидираат и едитираат и по неколку пати. Доколку авторите успеат да ги елиминираат или редуцираат негативните елементи, добрите идеи во трудот, во голем степен, би ги засениле

недостатоците, а на тој начин, тие би ја зголемиле веројатноста за негово прифаќање. Кога станува збор за нашиот труд, наведениот процес, од иницијалното доставување на трудот до неговото конечно прифаќање, траеше цели 14 месеци.

ЕКВИЛИБРИУМ: Колку Ве чинеше објавувањето на трудот во научно списание со импакт фактор?

Одговорот на ова прашање зависи од призмата низ којашто ги опсервирате нештата – од материјален (паричен) аспект трудот не чинеше ниту едно евро (очигледно за уредниците на списанието составено од претставници на Columbia University, USA, University of California, Berkeley, USA, University of Zurich, Switzerland, University of Vienna, Austria, University of Duisburg-Essen, Germany, Katholieke Universiteit Leuven, Belgium, LSE, UK, и многу други, постои само еден единствен критериум за прифаќање на трудовите - нивниот квалитет). Цената за ангажманот би можела да се пресметува „само“ преку вклучување на нематеријалните параметри – должината на времето, многуте стресни ситуации и, пред сè, изгубените драгоцени моменти со оние што најмногу ви значат.

Empirica
DOI 10.1007/s10663-015-9308-0

ORIGINAL PAPER

Evaluating foreign trade specialization and qualitative competitiveness of a transition economy: the case of Macedonia

O. Kostoska¹ · P. Mitrevski²

© Springer Science+Business Media New York 2015

ЕКВИЛИБРИУМ: Што значи овој огромен успех лично за Вас и за Економскиот факултет - Прилеп?

Секој којшто се зафаќа со предизвикот да истражува има потреба и останатите да го видат тоа, па најдобар начин за таквата видливост е публикување на резултатите. Самата евалуација

на научниот квалитет е особено комплексен проблем. Во идеален случај, публикуваните научни резултати треба да бидат критички опсервирани од страна на вистински експерти во областа коишто ќе определат квалитативни и квантитативни поени во согласност со добро етаблирани правила. Но, во пракса, она што се нарекува peer review, вообичаено, се спроведува од страна на одбори со генерални компетенции, наместо со специјализирана експертиза потребна да се оценат истражувачките резултати. Во овој контекст, не треба да изненади фактот што се бараат алтернативни методи за евалуација на истражувањата, како што се стапките на цитирање и импакт факторите на списанијата, коишто се сметаат за квантитативни и објективни индикатори на публикуваната научна мисла, но и за најважна метрика директно поврзана со научниот кредибилитет на трудовите. Со други зборови, ако некој/некоја смета дека неговата/нејзината работа има вредност, тогаш тој/таа ќе посака да ги публикува таквите заложби и напори во списание коешто ги има највисоките признанија од фелата. Публикувањето во списанија со висок квалитет е, всушност, рефлексивна и печат на квалитетот на истражувањата, овозможувајќи цитирање на истражувачките резултати и зголемувајќи ја, на тој начин, репутацијата на самите автори и институциите од кадешто тие доаѓаат. Рангирањата, коишто се дизајнирани за оценка на универзитетите, стимулација на конкуренцијата и презентација на статусот на високообразовната институција, всушност, се базирани на неколку индикатори за академски перформанси и конкурентност, при што особен акцент е ставен на трудовите индексирани во ISI Web of Science. Генерално, силниот истражувачки аутпут на универзитетот е во директна корелација со публикувањето високоцитирани истражувачки трудови. Оттука, сметам дека објавувањето на трудови од ваков профил не претставува само лична потврда и сатисфакција за нас - авторите, или потврда за кредибилитетот на нашите матични факултети, ами конфирмација и за репутацијата на Универзитетот во целина, во чијшто рамки се етаблирани и двете институции како одделни единици.

ЕКВИЛИБРИУМ: Што би им препорачале на Вашите колеги од Економскиот факултет во Прилеп и Универзитетот пошироко?

Публикувањето во висококвалитетни списанија е можност за секој истражувач да допре со својата работа до останатите и да ја поттикне комуникацијата меѓу групите со слични истражувачки цели. Во принцип, ризичен би бил потфатот доколку сите трудови би се испратиле во списанија од ваков профил. Од друга страна, пак, во целост не задоволува ниту објавувањето трудови исклучиво во нискоквалитетни списанија (авторот, често пати, може да се покае за таквата одлука дури и тогаш кога трудот е прифатен во ваквите списанија). Биографијата на секој истражувач мора да содржи барем неколку публикации објавени во врвни списанија. Земајќи ја предвид ниската стапка на прифаќање на трудовите од страна на големиот број вакви списанија, авторите мора да бидат доволно силни и психолошки подготвени да прифатат порака во којашто е наведено дека трудот е одбиен. Тоа е секогаш депресивно, независно на должината на временскиот период во којшто таа/тој се занимава со истражувачка активност, особено ако рецензентите ја „промашиле“ поентата на трудот. Но, во поголемиот број случаи, вината не е во рецензентите, ами во авторите коишто не успеале да ја претстават темата и истражувањето на јасен и прецизен начин. Оттука, мојата препорака би била, секој, којшто сака на вистински начин да се занимава со научна дејност, да го прифати ризикот и да се соочи со предизвикот на движење низ овој процес, пред сè, заради стекнување на потребното искуство. Можеби, во одредени случаи е потребно доставување и на повеќе трудови, но ваквиот пристап, во исто време, ја зголемува и можноста за нивно прифаќање (learning by doing). Од друга страна, ниту може да се измери, ниту, пак, со зборови да се долови возбудата и задоволството кога добивате позитивен одговор од страна на оние на коишто им оддавате должна почит и бескрајно им се восхитувате - водечките авторитети од областа коишто ја евалуирале вашата работа. Тоа, повеќе од сигурно, ја зголемува самодовербата на истражувачот, а

неговата креативност ја канализира во идна продуктивна работа.

ЕКВИЛИБРИУМ: *Ако не е тајна, кои се Вашите планови во иднина, во врска со Вашата научно-истражувачка дејност?*

Пишувањето трудови за висококвалитетни списанија наликува на медал којшто има две страни – едната е онаа на задоволството и самопотврдата, но другата е поврзана со прашањето: Што после тоа? Во даден временски интервал од развојот на кариерата сте се обиделе да го допрете таванот и, после тоа, сигурно не би сакале да отстапите од таквата траекторија и да се вратите назад.

Науката, како ретко која друга дејност, има некоја чудесна магија – се навлекувате на неа и полка станувате зависен. Во мојот случај, ваквата зависност трае веќе неколку години, па иако е неблагодарно да се планира на подолг рок, идните активности сигурно ќе бидат фокусирани на диверзификацијата на моето истражувачко портфолио, односно пристапување кон различни типови списанија, од коишто некои повторно ќе бидат поврзани со листата на Thomson Reuters/ ISI Web of Science, но и активности поврзани со домашни и меѓународни истражувачки проекти во областа на мојата потесна специјалност.

ЕКВИЛИБРИУМ: *За крај, дали би го споделиле со нас Вашиот рецепт за успешност во науката?*

Во науката не постојат работи како што е „добрата среќа“, напротив, успехот е рефлексивна на макотрпната, долготрајна и, честопати, исцрпувачка работа. Како и во останатите сегменти од животот, така и во работата (во мојот случај науката), длабочината и ентузијазмот се клучни елементи за успехот – мора да се предадете целосно, да уживате и со голема страст да пристапувате кон она што го работите. Ќе се сложите со мојата констатација дека за подготовка на вкусна храна потребни ви се добри состојки. И рецептот за успех во работата подразбира дека треба да ги поседувате правите „состојки“ - персонални карактеристики (компетентност, посветеност, совесност), но и да бидете доволно умешен истите да ги искомбинирате на вистински начин. Исто

така, потребно е секогаш да имате позитивен и оптимистички поглед кон она што го работите, зошто начинот на којшто функционираат е директна рефлексивна на вашиот пристап кон настаните. Впрочем, песимист е оној којшто гледа препрека во секоја можност, а оптимист е оној којшто гледа можност во секоја препрека. Во мојот случај, пречките претставуваат само дополнителен мотив за успех и вложување на уште поголема енергија. Сепак, ако од мене барате да одговорам на ова прашање само со една реченица, би рекла дека поставувањето цели, преземањето ризици и напорната работа се клучните елементи на мојот рецепт за успех во науката.

Достоинствено чествување кон Патронот Св. Климент Охридски

Елизабета Ангелеска-Атанасоска

Патрониот празник на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола беше одбележан со повеќе манифестации. Прославата започна на 2 декември 2015 година со положување букети цвеќиња пред споменикот на Св. Климент Охридски, во Ректоратот на Универзитетот. Потоа беше одржана свечена седница на Универзитетскиот сенат во Центарот за култура во Битола. Во таа пригода поздравна реч одржа Ректорот, проф. д-р Сашо Коруновски, кој нагласи дека Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола со повеќе активности се придружува кон бројните институции и установи во државата што го празнуваат споменот на првиот македонски епископ и творец на познатата Охридска книжевна школа, по што се осврна на предизвиците насочени кон осовременување на Универзитетот и зацврстување на неговата меѓународна репутација. Во рамките на одбележувањето на празникот се одржа турнир во пинг-понг со учество на сите единици од Универзитетот.

Во контекст на прославата, во присуство на студенти, претставници од други универзитети, гости и вработени во Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола, беа доделени награди на дипломираните студенти со највисок просек. Меѓу нагадените студенти беше Ненад Смиљков, дипломиран студент на Економскиот факултет - Прилеп, со просечна оценка на дипломирање 10,00.

Покрај пофалници, на најдобрите студенти во академската 2014/2015 година им беа доделени и ваучери за рачни часовници. Понатаму, патрониот празник на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола беше заокружен со промоција на нови доктори на науки. Во тој контекст, вредно е да се спомене дека од основањето на Универзитетот во 1979 година до денес, промовирани се вкупно 251 доктори на науки.

Исто така, по повод Патрониот празник на Универзитетот, традиционално беа доделени и наградите за најдобрите истражувачки трудови и есеи. Меѓу наградените студенти беше и студентот од Економски факултет - Прилеп, Вуко Мелов, кој ја освои втората награда за истражувачкиот труд „Невработеноста во Република Македонија - најголем социо-економски проблем“. Оваа награда претставуваше повод да поразговараме со него и да ги споделиме неговите импресии.

„Освојувањето на оваа награда за мене, навистина, претставува голема чест и задоволство, воедно и ме мотивира и во идниот период да продолжам да се занимавам со истражувачка дејност. Поводот за да се посветам на темата е токму најголемиот проблем во Република Македонија, а тоа е невработеноста, пред сè кај младите и вискообразовани кадри, од

којшто произлегуваат и други проблеми, како што е сиромаштијата. Сметам дека клучот за опстанок на нашата држава е намалување на стапката на невработеност и потребата, односно политиките за поефикасно справување со истата. Инаку, според мене, истражувањето претставува една од најдобрите техники за учење и осознавање на нештата. Големiot број податоци коишто ги добиваме при истражувањето и составувањето во една целина, како и извлекувањето на заклучоците од податоците во голема мера влијае врз развивањето на нашата креативност, односно сето ова бара претходно осмислување на трудот. Исто така, доста значајно е да се напоменат сретнувањето со нови методи на изработка на истражувачките трудови, и подобрување на способноста на осмислување и пишување, односно подоброто структурирање на текстот влијае врз подоброто оформување на профилот за секој студент. Сметам дека со изработката на истражувачките трудови и есеи се зголемува креативноста на студентите, како и здобивањето со нови знаења кои ќе бидат од корист и за време на студиите и после дипломирањето, односно ќе ја зголемат нивната конкурентност на пазарот на труд, а со тоа ќе ги зголемат и шансите за вработување“.

Мојата приказна

Ангела Реловска

Ми претставува големо задоволство како студент на Економскиот факултет - Прилеп, да ја споделам мојата приказна и на тој начин да ги мотивирам колегите да вложуваат во своите знаења. Имено, и покрај тоа што сеуште немам дипломирано, во декември, минатата година станав дел од компанијата „Кромберг и Шуберт“, во одделот за логистика што постои повеќе години. Вработените, кои се членови на овој тим, се вработени во една матична фабрика, но имаат задача да даваат поддршка во останатите фабрики од групацијата. Најчесто, поддршката е потребна кога некоја фабрика се соочува со зголемен обем на работа или се работи за нов погон каде што вработените не се доволно искусни, па им е потребна обука и доквалификација. Покрај поддршката на другите фабрики, овој тим се фокусира на размената на идеи, односно добрите концепти и практики коишто се применуваат во некоја фабрика да се пренесат и во останатите фабрики каде што престојуваат членовите на тимот. Во моментот ја посетувам обуката што се спроведува во фабриката во Македонија, но според искуствата на колегите - членови на истиот тим, ќе следуваат престои и во други земји, како што се: Романија, Мексико и Германија. Ваквите меѓународни искуства претставуваат можност за проширување на вештините и компетенциите, но и можност да се пренесат и споделат стекнатите знаења.

Најнапред сакам, во кратки црти, да го опишам развојниот пат на компанијата „Кромберг и Шуберт“. Имено, компанијата постои од далечната 1902 година, а е основана од двајца пријатели со претприемнички дух: Пол Кромберг и Ернест Шуберт, кои, сакајќи да започнат бизнис, почнале да изолираат жици. Компанијата е основана во Бармен, Германија. Уште од самиот почеток тие, со конец во боја, го обележувале секој произведен производ за да се знае производителот. Потоа, од 1906 година започнува експанзијата на компанијата. Во 1916 година починал Ернест Шуберт, со што Кромберг станува трговец - поединец и единствен сопственик на компанијата. Во 1924 во компанијата се регистрирани вкупно 200 вработени. Една од најзначајните години за компанијата е 1932 година, кога таа прераснува во еден од најголемите производители во сферата на комуникациската технологија. Тогаш се започнало и со производство на производи за новите клиенти како што се: Adler, Daimler, DKW, Opel, Stöwer и

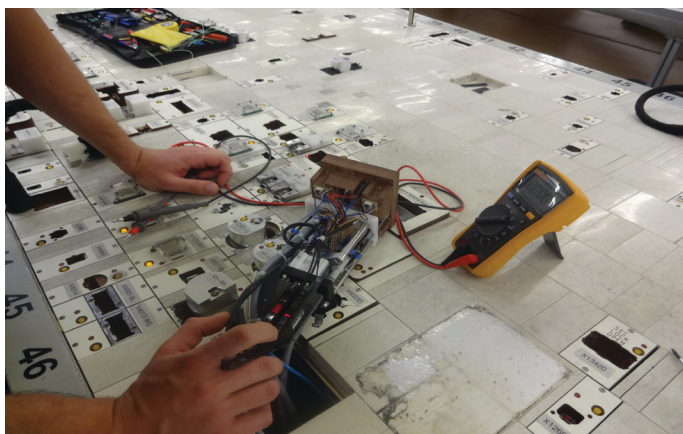
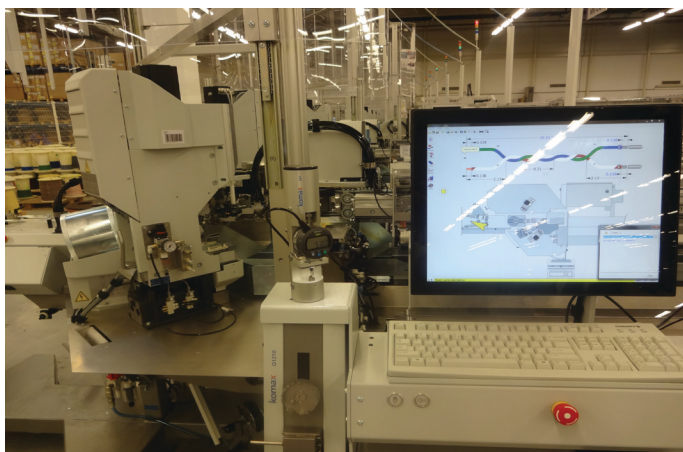
Borgward. Во 1937 година починал Пол Кромберг, а компанијата ја презема неговиот син Ото Кромберг, кога компанијата веќе броела околу 500 вработени. За време на Втората светска војна, компанијата била пренаменета за потребите на воената индустрија. Од тие причини, компанијата била бомбардирана во 1943 година, при што околу 80% од погоните биле разрушени. Во 1948 година била направена реконструкција на погоните и таа повторно била обновена.

Во овој период е забележан и пад во бројот на вработени. По ненадејната смрт на Ото Кромберг, неговата сопруга Герда ја презема компанијата и таа повторно остварува раст, кога бројот на вработени во 1958 година достигнува 700. Во 1973 година кон менаџерскиот тим се приклучува Ханс Ото Кромберг како трета генерација на фамилијата Кромберг. Во таа година се отворени првите фабрики надвор од Германија, и тоа во Ирска и Швајцарија. Во 1997 година се отвораат новите производни и логистички центри во Дубаи и Буенос Аирес коишто произведуваат делови за Mercedes-Benz. Во 2002 година, околу 7.000 вработени прославија еден век на компанијата. Најголемиот подем компанијата го доживеала во периодот од 2004 до 2009 година, кога се проширила со уште шест интернационални инвестиции, а бројот на вработени пораснал до 20.000. Со отворањето на новите производни капацитети во Романија, Боцвана во 2010 година, а потоа и фабриките во Кина и Македонија во 2012 година, компанијата достигнува 26.000 вработени. Во овој момент „Кромберг и Шуберт“ има 30 фабрики низ целиот свет и брои над 30.000 вработени. За успехот и супериорноста на компанијата зборува фактот што компанијата во 2014 година доби награда за најдобар придонес во автомобилската индустрија од групацијата Фолксваген преку изнаоѓање иновативни решенија за развој и производство на комплексни автомобилски електрични системи.

Компанијата „Кромберг и Шуберт“ Македонија ДООЕЛ Битола за прв пат е регистрирана во Скопје во 2011 година, а подоцна, откако се изгради производната хала и започна производниот процес, таа е регистрирана во индустриската зона „Жабени“. Таа претставува т.н. „зелена инвестиција“ што подразбира инвестирање во изградба и функционирање на целосно нов произведен капацитет и пренесување на произведен процес. Компанијата располага со производна хала, административна зграда, кантина и соблекувални за потребите на вработените, паркинг и сопствена дворна површина. Компанијата во Битола работи веќе четири година. Активно се работи на четири

проекти, и тоа за BMW X1, Mini cooper, Mercedes (Vito и V- Class) и Audi A4. Освен тоа, во фабриката во Македонија се изработуваат кабелски снопови за овие гиганти во автомобилската индустрија што го претставуваат „нервниот систем“ на автомобилот. Се надеваме дека наскоро на нашите патишта ќе се вози некои од овие автомобили, со наши составни делови, на кои ќе стои ознаката Made in Macedonia.

Во изминатите години бројот на вработените во „Кромберг и Шуберт“ Македонија постојано расте и во моментот изнесува над 2.700. Нивните активности и одговорности се распределени во согласност со организационата структура која се состои од 7 департменти, и тоа: производство, квалитет, логистика, индустриски инжинеринг, човечки ресурси, финансии и ИТ. Производството се одвива на 12 производни линии и дополнителни зони за специјални операции. Во досегашниот период на работење во Р. Македонија, компанијата даде голем придонес за развојот на Битола и пошироко. Како резултат на тоа, таа е добитник на повеќе престижни награди, како што се: најуспешна компанија за 2013 година (Битолски весник), најуспешна компанија за 2012 година (Битолски весник), најуспешна компанија од стопанството за 2013 година (Телевизија Орбис) и награда од стопанството по повод 4-ти Ноемри (Општина Битола).

Израел – Светата земја

Зоран Велкоски

Предизвикот да се престојува во Светата земја е голем и отвора голем број прашања: Што е тоа што трае низ изминатите дваесетина векови и ги бранува цивилизациите, предизвикувајќи конфликти? Што е тоа што го прави овој регион да биде толку атрактивен? Тие контрасти ме натераа да ја посетам и одблиску да се запознаам со одликите на Светата земја. За нејзината подалечна историја и за луѓето кои ја населувале, информации добиваме од Стариот Завет, каде што таа земја е опишана како „ветена“, од преданијата кои пророците ги предвиделе и местата каде што се случиле, за да се дефинира и објасни она што е актуелно денеска, а се согледува низ призмата на она што претходело низ вековите. Тоа е местото каде што, според Библијата, е настанат првиот човек создаден од Бога, кој, заради гревот е избркан од Рајот и е соочен со спознанието и сите предизвици што ги носи овоземниот материјален свет. Низ вековите одбраниот народ од Бога се соочувал со прогони, казни и уништување, и повторно, по Божја милост, бил оставен и понатаму да опстојува. Ова е видливо и до денешен ден.

Сликата која ја имав за Израел доби поинаков карактер уште пред слегувањето од авионот со којшто патував до аеродромот во Тел Авив, Бен Гурион. Од висината се виде еден модерен град со високи облакодери што наликува на метропола од 22 век. При слетувањето и доаѓањето на првата контрола станува јасно дека сме во земја каде безбедноста е на највисоко можно ниво. По низата прашања коишто ги поставуваа безбедносните служби, конечно се добива дозвола за влез. Со превоз што ми беше однапред договорен, се упатив кон Витлеем или, како што се нарекува, „Градот на лебот“ или „Градот на царот“. Во овој град се гледа другото светло на Израел, бидејќи тој се наоѓа на територија на сеуште непризнаената автономна област Палестина. Овде се соочувате со вистинското светло на слабиот просперитет, имате чувство дека сте се вратиле назад низ вековите. Луѓето живеат во сиромашни услови, целосно се одделени од т.н. еврејски делови на Израел, како територијално, така и физички, со сид висок десетина метри и долг околу 730 километри. При влез од една територија во друга има строги контроли од страна на израелските војници и безбедносните служби. Тоа е така бидејќи постои основан страв од терористички напади од страна на радикалните групи. За туристите тоа не претставува никаков проблем но,

низ разговори со локалното население добивате информации дека за да се премине на другата страна од сидот ви е потребна посебна дозвола и тоа само во одредени денови од годината. Од таа причина, добар дел од палестинското население во текот на целиот живот не може да премине од другата страна на сидот, иако Витлеем од Ерусалим е оддалечен едвај 10 километри. Интересно е да се напомене дека палестински граѓани со христијанска вероисповест има приближно исто колку и со муслиманска.

Црквата којашто е изградена врз пештерата на Христовото раѓање е поделена, и тоа еден дел каде што се наоѓаат јаслите припаѓа на Грчката православна црква, а од задната страна се наоѓа римокатоличката катедрала. Спротивно од овие две цркви се наоѓа џамија. Онаа првична љубопитност да се сирне и види што е тоа што опстојува повеќе од дваесет векови се разбива и прераснува во неописливо чувство на исполнетост, некаква сила која делува и Ве тера да се покаете за неверувањето кое сте го имале. Поклонувањето на јаслите каде што, според преданието, преку девицата Марија дошол на свет синот Божји и Спасителот наш, е величествено. Нашиот спасител дојде на свет во јаслите каде што биле добитокот и овците, бидејќи немало место во гостилницата. Поуката која ја добиваме е јасна: Не е важно од каде потекнуваме, туку е важно за што сме дојдени, за нашите намери, да придонесеме за подобар свет. Од тој момент времето е поделено на две ери: пред наша и наша ера. Тој е моментот на соочување со нас самите. Тој е моментот којшто на секого кој дошол на ова патување му го променува погледот на светот.

Потоа наредниот ден се упативме кон Бет Дзала, каде што, ја посетивме црквата посветена на Св. Никола. Во нејзина непосредна близина се наоѓа местото Бет Сахур или Домот на двението, каде што Маовитјанката се сретнала со Вооз и тука никнала династијата на идните цареви меѓу кои и царот Давид. Потоа доаѓа Полето на пастирите, местото каде што на Божикната ноќ ангелите им ја соопштиле радосната вест на пастирите за раѓањето на Спасителот. Длабоко во Палестинската територија, поточно во градот Хеврон се наоѓа Маврискиот Даб, местото каде праотецот Авраам бил удостоен да ги пречека Светите троица. Тоа е место кое се спомнува во Стариот Завет, каде богоугодниот Авраам ги угости тројцата ангели кои, според преданието, биле пратени од Безвременскиот бог. Тука е местото каде, по Божја промисла, му е соопштено на Авраам дека неговата жена Сара која била во длабока старост, на возраст од 99 години, ќе роди син. Таа ги слушнала зборовите на ангелите, сокриена зад шаторот и се

насмевнала. По нејзината насмевка, нивниот син го нарекле Исак, што во превод значи Смешко. Исто така, на ова место е донесена одлуката да се уништат градовите Содом и Гомора, бидејќи луѓето живееле во неморал и големо расипништво. Тогаш Бог наредил да се уништат тие два града, така што на нивно место никогаш повеќе нема да има живот. Денес на нивното место се наоѓа Мртвото Море, во кое навистина нема живот.

Наредниот ден патот не водеше низ Јудејската пустина. Околината беше каменеста и без трага од вегетација, бидејќи суровите услови во пустината си го направиле своето. Но тукушто мислиш дека е крајот на светот, пред тебе се појавува плантажа од урми - волшебство што може да се види само на овој дел од светот. Имено, вредните и рационални Евреи успеале да ја оплодат пустината. Ова зборува дека посветеноста и упорноста, во комбинација со науката можат и најневеројатните нешта да ги претворат во реалност. На оваа тема разговаравме при нашето патување преку Јудејската пустина кон нашата наредна цел - Галилејското море. Нашиот водич не информира дека Израел е голем извозник на земјоделски производи. Тука е воведен и унапреден системот за наводнување „капка по капка“. Пристигнуваме во Туберијас, еден модерен и современ туристички град којшто се наоѓа на околу 400 метри под нивото на морето т.н. депресија. Тибериското море е, всушност, езеро, кое е единствено на светот што има морска и езерска вода која што не се меша меѓу себе. Имено, на дното тече реката Јордан, во средниот слој има солена, морска вода, а на површината слатка вода. Тоа е најголемиот резервоар на питка вода во Израел. Во ова езеро има 153 видови риби. Овде се навраќаме на преданието, кога после воскресението, Исус отишол кај своите ученици и ги пронашол покрај Галилејското море во местото Капернаум, како очајно се обидуваа да ловат риби, но и покрај нивната упорност не можеле ништо да уловат. Кога го видел тоа, Исус им рекол да запалат оган на едно големо плато и да очекуваат голем улов. Истовремено ги советува да ги фрлат мрежите од десна страна и, по кратко време, уловот бил голем. Во нивните мрежи имало 153 риби, односно тоа е бројот на видовите риби коишто научно е докажано дека до ден денес живеат во тоа море. Во близина на ова место се наоѓа Табаха, каде што Исус, според преданието, со пет лебови и две риби нахранил 5000 мажи. Овде видливи се остатоците од природен амфитеатар со извонредна акустичност. Во поново време, со помош на научни методи, докажано е дека, без никакво озвучување говор на еден човек може јасно да се слушне кај толпа со повеќе од 7000 луѓе.

Потоа, се враќаме назад и продолжуваме кон светиот град Ерусалим. Патуваме по модерен автопат низ непрегледни и сурови предели на Јудејската пустина. По патот среќававме бедуини, сиромашни жители на пустината. Се приближуваме кон Ерусалим. Според преданието, влегувањето во градот, всушност, претставува искачување. Имено, качувањето не е лесно бидејќи е високо на планина, туку се качуваме кон небото и сме поблиску до покајување, страдање, воскреснување... Самиот град е поделен на еврејски, палестински и муслимански дел. Тука се наоѓа најсветото место за сите христијани, гробот на Исус Христос. Овде Тој ја победи смртта и доброволно се предаде на најтешки маки за спасение на другите. Овде Тој го измина патот на страданието, носејќи го својот крст. Интересно е да се спомене дека пред неговото распнување на Голгота, што во превод значи костурница, има една порта наречена Судна порта. Оваа порта била последната препрека кадешто осудените на смрт со распнување можеле да добијат

помилување. Тоа е познато од Римското право коешто се применува и во нашето правосудство, односно тоа е правото на повторно судење. Имено, според преданието, доколку некој од толпата народ рече дека човекот кој е осуден не е виновен и дека тој има доказ, поворката се враќа назад во Просторијата и отпочнува повторна постапка за судење. Но, тоа може да се случи до моментот кога осуденикот не ја помине портата, по пречекорувањето на прагот од Судната порта враќање нема.

Импresiите од престојот во Израел се големи, така што е невозможно целосно да бидат пренесени во една статија. Единствениот начин да се доживее Светата земја е да се појде таму и да се посетат сите оние места коишто од историска, културна и религиозна перспектива имаат огромно цивилизациско значење. Се надевам дека оваа патеписна репортажа ќе побуди интерес кај читателската публика и ќе поттикне на размислување за посета на Светата земја.

EURAXESS towards supporting the progressive links and communications in Western Balkans

Renata Petrevska-Nechkoska

EURAXESS in October 2015 was 'on tour' in 16 countries and making 34 stops to promote, disseminate and enhance the support to students and researchers throughout Europe. Ghent University Belgium Western Balkans Ambassador has proposed to intersect the pathways and make use of the tour for the benefit of the alumni, students and researchers in Macedonia and Western Balkans, by disseminating the idea and organizing participation to the caravan. The expected outcome has been seen in the proactivity of the intellectuals of the universities; hands-on communication and actions for improvement of their career; and manifestation of our human capacity and research potential to the European initiatives, such as EURAXESS. Ghent University alumni from Macedonia as well as interested students and researchers from UKLO Bitola, Macedonia benefited of the organized trip to Skopje on 26th October 2015 to the location of the EURAXESS on tour caravan, where the participants had the opportunity to interact in person with the EURAXESS professionals and take their resumes and research further in European currents.

On this occasion we provide a brief overview of the Ghent University. Ghent University, Ghent, Belgium – abbreviated to UGent, was founded in 1817 by King William I of Orange. The past 200 years, Ghent University employed many eminent scientists such as Nobel Prize winner Corneille Heymans, Leo Baekeland, Joseph Guislain, Walter Fiers, Marc Van Montagu, Peter Piot etc. You'll also find

many prominent persons among our alumni such as Robert Cailliau (co-inventor of the Internet), Dirk Fritmout (astronaut), Peter Piot (United Nations) and Jacques Rogge (former Chairman IOC). Nowadays, Ghent University is a top 100 university and one of the major Belgian universities counting over 41,000 students and 9,000 employees. UGent's 11 faculties are composed of 117 faculty departments. These departments offer more than 230 high-quality courses in every one of their scientific disciplines, each inspired by innovative research. UGent distinguishes itself as a socially committed and pluralistic university in a broad international perspective. Researchers in Motion is a unique pan-European initiative providing access to a complete range of information and support services to researchers wishing to pursue their research careers in Europe or stay connected to it. "EURAXESS - Researchers in Motion" is an initiative composed of 4 pillars: Jobs, Services, Rights and Links. It is providing access to a complete range of information and support services for European and non-European researchers wishing to pursue research careers in Europe. EURAXESS assists researchers in advancing their careers in another European country and supports scientific organisations in their search for outstanding research talent. EURAXESS is a truly pan-European initiative, supported by 40 participating countries across Europe. It provides a single access point to information across all countries including a network of walk-in centers offering personalized assistance to researchers moving abroad. EURAXESS Macedonia is active part of the network. EURAXESS is a key initiative in supporting the commitment of the European Union to removing the barriers to free movement of knowledge within Europe, to strengthening cross-border mobility of researchers, students, scientists and academic staff and to providing researchers with better career structures.

Изминатата 2015 година беше многу значајна година за нашиот Факултет. Економскиот факултет - Прилеп го прослави својот јубилеј, 55 години постоење како респектибилна институција во Република Македонија. По тој повод, Студентскиот парламент, заедно со управата на нашиот факултет, се вклучи во планирањето и реализирањето на повеќе настани од научно-образовен, хуманитарен, општествен и спортски аспект. Имено, беа одржани неколку предавања од значајни експерти од нашата држава и странство, коишто зборуваа за различни области од економијата, претприемништвото, меѓународната соработка со Република Македонија и слично. Покрај овие предавања, беше организирана крводарителска акција и спортски турнир во мал фудбал кадешто нашите студенти зедоа масовно учество.

Студентскиот парламент на Економскиот факултет - Прилеп во континуитет придонесува за унапредување на законодавното регулирање на потребите на младите. Во тој контекст, Студентскиот парламент зеде активно учество во креирањето на Националната стратегија за млади на Република Македонија за период 2016-2025 година, каде преку тематски работни групи придонесовме во искажување на потребите што ги имаат младите и пронаоѓање предлог решенија за предвидениот период. Освен формалното образование, Студентскиот парламент го поддржува и неформалното образование. Во оваа насока, наши претставници учествуваа и ги промовираа придобивките и можностите кои ги нуди Економскиот факултет - Прилеп со своите интернационални партнери и Еразмус+ програмата. Така, во периодот од 6 до 13 декември 2015 година, Студентски парламентот имаше свој учесник на меѓународниот тренинг што се одржа во Шербур, Франција. На овој тренинг беше овозможена размена на искуства меѓу учесниците, учење и премена на нови методи на работа, начини на промоција, но и посета на други универзитети и сл. Натаму, наши студенти зедоа учество на третиот студентски турнир во пинг-понг што беше организиран од страна на нашиот Универзитет и на кој учествуваа 40 учесници - студенти на факултетите при Универзитет „Св. Климент Охридски“. Од Економскиот факултет - Прилеп се натпреваруваа четворица студенти: Марија Јанеска, Никола Николоски, Стефан Ристески и Андреј Габроски. На

овој турнир Студентски парламент од Економскиот факултет - Прилеп го освои првото место, со што ја одбрани титулата од минатата година. Студентскиот парламент и натаму продолжува да биде во тек со најновите настани со цел да ги доближува нашите студенти до можностите за нивно напредување во кариерниот развој. Во тој контекст, Студентскиот парламент постојано се залага за зголемување на соработката со студентите и успешно остварување на нивните цели.

Можности за реализирање пракса со АИЕСЕК

Лина Димоска

Традиционално, АИЕСЕК на своите членови им нуди разновидни можности за реализирање пракса. Така, во изминатиов период во тек беше регрутацијата за следниве практики: професионалната пракса Global Talent, волонтерската пракса Global Citizen и професионалната пракса за претприемништво Global Entrepreneurs.

Global Talent е програма на АИЕСЕК за стекнување професионално практично искуство во траење од 2 до 18 месеци. Програмата се фокусира на сопствено и професионално развивање на практикантите преку можноста за работење во странски компании и организации. Учесниците во програмата имаат можност да се пронајдат себеси во различни култури и работни средини. Оваа програма е наменета да создаде позитивно влијание во општеството преку поврзување на студентите и дипломците со професионални компании и организации.

Global Citizen е програма со времетраење од 6 до 12 недели, што е насочена кон млади кои сакаат да направат нешто корисно за општеството преку можноста за живеење и работа во друга земја. Оваа програма е поврзана со создавањето влијание преку работа во непрофитни организации и образование во земјата на престој. Притоа, се работи на социјални и општествени проекти коишто поврзуваат различни култури. На тој начин, на младите индивидуи им се овозможува поширок поглед врз светот, развивање на сопствените знаења, практично искуство, како и стекнување со лидерскиот потенцијал, проактивност и менаџерските способности за влијание врз општеството.

Новата пракса, Global Entrepreneurs, таргетира млади студенти, идни претприемачи, со цел да им овозможи да го прошират нивното знаење преку интернационално практично искуство. Станува збор за програма којашто претставува комбинација од

двете постојни програми, што нудат волонтерски и професионални практики. Суштината на оваа програма е определена од главните карактеристики на двете горенаведени програми. Во рок од 6 до 12 недели практикантот добива слика за тоа како се работи во стартап компанија, и како неговите претприемачки способности и идеи можат да направат промена, како во компанијата така и во општеството во целина. За овие можности студентите повеќе можат да дознаат на Facebook страната на АИЕСЕК Прилеп, и на веб страниците: Global Talent Macedonia и Global Citizen Macedonia. Исто така, информации можат да се добијат и преку директен контакт во нашата канцеларија на Економскиот факултет - Прилеп, како и на нашата веб страница и на страницата на АИЕСЕК Македонија.

Национална АИЕСЕК конференција, едукација и регрутација на членство

Лина Смуткоска

Во периодот од 8 до 11 октомври 2015 година, под мотото Join the Hero Academy, во Охрид се одржа македонскиот отворен семинар за образование и мотивација MOSEM (Macedonian Open Seminar for Education and Motivation). MOSEM е годишна национална конференција организирана од АИЕСЕК во Република Македонија со цел да обезбеди целосен развој на сите АИЕСЕК членови преку нивна едукација и зголемување на знаењата. Делегатите, во

зависност од нивното дотогашно АИЕСЕК искуство, се поделени во 4 групи: нови членови, стари членови, извршни одбори и претседатели (Newbies track, Old-ies, Executive Board track & Presidents Track).

Преку овој семинар новите членови го започнуваат нивното искуство поврзано за АИЕСЕК, односно тука ги поставуваат основите на нивното знаење за нашата организација, коешто понатаму се продлабочува. Старите членови, како поiskusни, го продлабочуваат нивното познавање на АИЕСЕК и го прошируваат нивниот видик и нивната мотивација во однос на можности што ги нуди оваа организација. Од друга страна, извршните одбори и претседателите на сите локални комитети и специјализирани единици работат на тоа како да ја задржат мотивацијата кај себеси и да ја пренасочат кон нивните тимови, како успешно да ги имплементираат новите иницијативи, на глобално и национално ниво.

Исто така, во овој период АИЕСЕК Прилеп работеше на едукација на своето членство, на теми како што се: лидерство, тимска работа, стекнување со презентациски вештини и вештини за јавно говорене. Така, со цел да се прошири членството на нашата организација и да им се даде можност за развој на студентите од Економскиот факултет - Прилеп, ќе биде организирана регрутација на нови членови кои ќе работат во областите на маркетингот, финансиите, односите со бизнис секторот, менаџментот на човечки ресурси и меѓународните размени. Во овој контекст, секој што е заинтересиран може слободно да не посети во канцелариите на Факултетот или да ни пристапи преку социјалните медиуми, и да дознае повеќе за искуството што се стекнува во нашата организација. За новите членови, кои ќе бидат регрутирани во текот на февруари 2016 година, како и за веќе постојните, ќе биде организирана локална конференција каде членовите ќе имаат можност да се стекнат со информации за тоа што АИЕСЕК работи. Тоа би претставувало одредена мотивација за понатамошно нивно развивање преку можностите што ги нуди АИЕСЕК.

Склучен договор со Факултетот за признавање на АИЕСЕК практиките

Пеце Спасески

Во декември 2015 година, помеѓу Економскиот факултет - Прилеп и АИЕСЕК Прилеп беше потпишан договор за признавање на меѓународните практики на АИЕСЕК. Со овој договор им е дадена можност на студентите од Економски факултет - Прилеп, својата задолжителна практична настава да можат да ја реализираат и во странство, преку програмите за волонтерска или професионална пракса на АИЕСЕК. Ова е уште една успешна соработка помеѓу АИЕСЕК и Економскиот факултет - Прилеп, како и нова можност за обезбедување на практично искуство на студентите од нашиот Факултет. Треба да се истакне дека ова е само почеток на нашата соработка од ваков вид со факултетите од Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола. Имено, во иднина ваква соработка ќе биде остварена и со останатите факултети, со што оваа можност ќе биде достапна за поголема група заинтересирани студенти од нашиот Универзитет. Студентите кои се заинтересирани за изведување практичната настава во странство можат да добијат повеќе информации во канцеларијата на АИЕСЕК во Факултетот или да не контактираат преку нашата веб страница www.aiesecprilep.org.mk при што, меѓу другото, ќе добијат техничка поддршка и подготовка.

Семинар за кариерно насочување

Благојче Мискоски

Една од централните активности на АИЕСЕК Прилеп во изминатиот период беше Семинарот за кариерно насочување што се одржа во периодот од 11 до 13 декември 2015 година во просториите на Економски факултет - Прилеп. Основна цел на семинарот беше да им се помогне на средношколците во изборот на натамошното образование, што произлегува од фактот дека повеќето од нив се неопределени во изборот на својата идна кариера и продолжување на образованието. Најчесто тоа е последица на нивната неинформираност за можностите што се нудат како и недоволното поседување вештини. Од таа причина, овој тридневен семинар се организираше со цел да им помогне на средношколците да оформат почетна слика и да направат први чекори кон насочување

на нивната кариера и образование. Затоа, еден дел од семинарот беше споделувањето на искуствата со млади и успешни личности, кои преку своите приказни ќе креираат претстава за учесниците на семинарот.

Во текот на семинарот се одржаа сесии, предавања и работилници на следниве теми: себе запознавање, емоционална интелигенција, стратешко планирање, лидерство, тимска наспроти индивидуална работа, презентациски и комуникациски вештини, кариерна компетентност, можности за мобилност, преземање ризик и друго. Овие сесии беа реализирани од страна на предавачи кои се дел од тимот на АИЕСЕК: Михаил Темелкоски - Дворчанец, претседател на АИЕСЕК Прилеп, и членовите на извршниот одбор на АИЕСЕК Прилеп, Пеце Спасески, Лина Смуткоска и Лина Димоска; Виктор Каревски – претседател на АИЕСЕК Македонија и Никола Ристески, потпретседател на АИЕСЕК Македонија; АИЕСЕК алумните: Александар Трпковски, НВО активист, Ангела Реловска, студентка на Економскиот факултет – Прилеп, Светлана Пејковска, специјалист за човечки ресурси во компанијата „Кромберг и Шуберт“, Горан Лефков, новинар; професорите Димитар Николоски и Дејан Крстевски од Економски факултет - Прилеп, како и сопственичката и основачот на компанијата „Комфи Ангел“, Ирена Јакимоска. Поддржувачи и партнери на семинарот беа повеќе компании како што се: „Кромберг и Шуберт“, „Комфи Ангел“, „Пекара Алекс“, „Дониа“ и „Софт Копи“.

Семинарот резултираше со задоволни лица и очекувања од страна на учесниците, компаниите, како и организацискиот тим. Исполнувајќи ги нашите цели, можеме, уште еднаш, да кажеме дека АИЕСЕК Прилеп направи еден успешен проект втора година со ред и истиот ќе ја одржува оваа традиција и во наредните години, придонесувајќи кон развојот на младите луѓе во Прилеп.

Учество на регионална конференција

Михаил Темелкоски-Дворчанец

Во периодот од 15 до 20 октомври 2015 имав можност да присуствувам на регионална конференција на АИЕСЕК, EuroCo, што се одржа во Букурешт, Романија. На оваа конференција присуствуваа претседателите од канцелариите на АИЕСЕК во Европа и Северна Америка но, имаше претставници и од Бразил, Јужна Кореја, Тунис, Мароко и Индија. Целта на Конференцијата беше да се донесат регионалните стратегии во работењето на нашата организација кон остварување на зацртаните цели. При тоа, беше разгледана и глобалната петгодишна стратегија врз основа на којашто до 2020 година АИЕСЕК треба да прерасне во организација којашто ќе биде достапна за секого и секаде, ќе работи според светски стандарди и ќе се стреми кон раст на сите полиња. Останатиот дел од Конференцијата беше исполнет со донесување на стратегии што можеме да ги имплементираме на локално ниво во однос на тоа како да го подобриме работењето на нашите операции и како да извршиме поголемо влијание врз младите луѓе и околината во која живееме. Во тој контекст, ја дефиниравме и целта кон тоа како ќе го развиваме лидерството кај младите луѓе, преку четири модели: самоспознавање, поттикнување на

другите, ориентираност кон решенија и да бидат граѓани на светот.

Покрај работните обврски, за време на Конференцијата имав можност да се запознам повеќе и со романската култура, преку забавата што ја приредија домаќините, исполнета со традиционални романски песни, танцови и храна. Исто така, имав можност да се сретнам со повеќе луѓе од различни држави и култури и при тоа да ги споделиме нашите искуства и импресии од досегашното работење во АИЕСЕК. Разговарав и со претседателката на АИЕСЕК на глобално ниво, како и со некои од потпретседателите, коишто ми помогнаа со совети и мотивација за натамошна работа. Дружењето беше дел од самата Конференција и како претставник од АИЕСЕК Македонија, заедно со претседателката од АИЕСЕК Скопје, имавме можност да направиме мало обединување на балканските и поранешните југословенски држави, со што се покрена и иницијативата за соработка на полето на студентски размени меѓу балканските држави, со цел подигнување на меѓукултурната свест кај младите во регионот. Сè на сè, овој настан претставуваше прекрасно искуство, исполнето со работа, забава и дружење и овозможи да се слушнат други искуства и да се запознаат други култури.

ЕНИГ-МАТИКА	НЕСРЕКА, ТАКСИРАТ	АТЛЕТИЧАР ОД ЈАМАЈКА, ПАУЕЛ	РУСКА ПРАШАЛНА ЗАМЕНКА	БЛАГА ЕКОНОМСКА КРИЗА	ГРАБЛИВА ПТИЦА	ЕВГЕНИЈ ОНЕГИН	ХОЛИВУДСКИ АКТЕР, РИВС	ОСОБИНА	ГЕРМАНСКА НЕГАЦИЈА	АВТОЗНАК ЗА ОХАЈО	ДРАГ	ПЛАНИНА ВО ТАНЗАНИЈА	ЗАКРИЛНИК НА АЈДУТИТЕ	ДРВОРЕД	ЕНИГ-МАТИКА
ВКУПНА ЕКОНОМИЈА НА ЗЕМЈАТА															ГРАД И РЕКА ВО КРАСНОЈАРСК РУСИЈА
МАЛИ НЕБЕСНИ ТЕЛА										ПРАЖИТЕЛИ НА ИТАЛИЈА ВИД СПОРТ					
СТАРО КИНЕСКИ ФИЛОЗОФ						БАЗИЧНОСТ НЕОДЛОЖЕН									
ЕРОЛ ФЛИН			ПРОУЧУВАЧ НА ГРЧКАТА КУЛТУР КОСКЕН ИЗРАСТОК								ПОТЧИНЕТ НАРОД ВО ТУРСКО СТРУЧЊАК ЗА ГРАДБА НА ЧОВЕК				
ХРВАТСКИ ПИСАТЕЛ, ИВАН					СТОПЕНА МАСТ АМЕРИКАН, ТЕНИСЕР, РОСКО				СОБИР НА ЛАИЦИ ГРАД ВО ГРЦИЈА						
ЕНИГ-МАТИКА	ЦИСТЕРНА	ПРИЛОГ ЗА КОЛИЧИНА ХОЛИВУД, АКТЕРКА, НИЛСЕН					БУГАРСКО МАШКО ИМЕ ПАМЕТ								
НАША ТВ ВОДИТЕЛКА, ГРУЈОВСКА								ГРЧКА БУКВА РЕЧНИ ВРБИ							
СОЈУЗ НА ЗЕМЈИ ОД ЈУГОИСТОЧНА АЗИЈА						РАДИОАКТИВЕН МИНЕРАЛ ЗНАК ЗА НАТРИУМ									
"НЕТО"				НАША ЕКС РАПЕРКА ЕЛЕКТРОН											
ВИД ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА															

В о л ш е б е н л и к

А, БРИ, ИН, ЈА, ЈУЛ, НА, НЕР, НИ, РЕ, РЕ, СТА, ТА, ТЕ, ТИ, ТИ, ТИВ, ФИ, ФЛА, ЦИ, ЦИ.

ХОРИЗОНТАЛНО И ВЕРТИКАЛНО:

1. Опаѓање на вредноста на парите

2. Холивудски актер (Десетте божји заповеди)

3. Планина во Далмација

4. Вокална оперска форма

5. Привлечност (мн.)

1	2	3	4	5
1				
2				
3				
4				
5				

АНАГРАМ

ТВ ОПАСНОСТ...
СИ АВТОСТОП...

....за овој начин на производство!

решенија од овој број:

сканди: МАКРОЕКОНОМИЈА, АСТЕРОИДИ, ИТАЛИ, ЛАОЦЕ, АЛКАЛИТЕТ, ЕФ, ЕЛИНИСТ, РАЈА, РАОС, ТУК, ЛАИКАТ, СИТЕ, АСЕН, ТАТЈАНА, ЕТА, АСЕАН, КИРИТ, НТО, ЕНАВЕКО, КАМЕРАЛИЗАМ. волшебен лик: ИНФЛАЦИЈА, ЈУЛ БРИНЕР, СТАРЕТИНА, РЕЦИТАТИВ, АФИНИТЕТИ. анаграм: Стопанство

МОЈОТ ИЗБОР Е ...

- Традиција и квалитет
- Широк избор на студиски програми
- Целосна посветеност на потребите на студентите
- Одлични просторни и технички услови
- Практични можности во бизнис секторот
- Богат културно забавен живот
- Мобилност преку студенски организации (Студенски Парламент и АМЕСЕК)

СТУДИСКИ ПРОГРАМИ ПРВ ЦИКЛУС

Четиригодишни студии (240 ЕКТС)

- Е-бизнис
- Меѓународна економија и бизнис
- Сметководство, финансии и ревизија
- Маркетинг менаџмент
- Менаџмент и бизнис
- Банкарство и финансиски менаџмент
- Иновациски и проектен менаџмент

Тригодишни студии (180 ЕКТС)

- Бизнис информатика

СТУДИСКИ ПРОГРАМИ ВТОР ЦИКЛУС

Едногодишни студии (60 ЕКТС)

- Е-бизнис
- Меѓународна економија и бизнис
- Сметководство, финансии и ревизија
- Маркетинг менаџмент
- Банкарство
- Менаџмент
- Иновациски и проектен менаџмент

Двегодишни студии (120 ЕКТС)

- Финансиски менаџмент
- Бизнис администрација
- Бизнис информатика

ессfr.uklo.edu.mk

Економски факултет - Прилеп

**ул. Маркова 133
тел: 048 427 020
факс: 048 426 927
e-mail: eccfp@uklo.edu.mk
web: eccfp.uklo.edu.mk**